

სულიერების კლიმატში

კ ა ჯ ო ბ ა

და

უ მ რ ა

თსმან ნური თოფბაში

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

წიგნი გამოიცა აჭარის ა. რ. მუსლიმანთა სასულიერო-
სამეფთო სამმართველოს ინიციატივით

ბათუმი – 2009

თარგმნა:

შ.პ.ს. „თარჯიმანმა“

პასუხისმგებელი რედაქტორი:

ბადრი შანთაძე

თეოლოგიური რედაქტორი:

თემურ გორგაძე

რედაქტორი:

მიხეილ გელაძე

კორექტორი:

თემურ გორგაძე

კომპიუტერული უზრუნველყოფა:

როინ კონალიძე

მისამართი:

ხელვაჩაური; ანგისა

თარგმნილია:

Osman Nuri Tobbaş

Hacc-i Mebrur ve Umre

Istanbul 2006

სულიერების კლიმატში

ჭაჭობა და ყმისა

ოსმან ნური თოფბაში

წინასიტყვაობა

უსასრულო ქება-დიდება უზენაეს ალლაჰს, რომ მოგვცა შესაძლებლობა შეგვეცნო რწმენის სიკეთე და დავახლოებოდით მას ღვთისმსახურებით.

უსასრულო საღათ-საღამი სამყაროს შუქს, ქომაგსა და შუამავალს, შეუდარებელ მაგალითსა და ღვთისმსახურების მეგზურს ალლაჰთან დაახლოებაში!

ადამიანის მატერიალური და სულიერი მოთხოვნილებები უსაზღვრო და უსასრულოა. ბევრი მათგანი სიცოცხლისათვის აუცილებელია. მაგალითად: ადამიანის სხეულის საარსებო პირობებია ჰაერი, წყალი და საკვები. ზუსტად, ასევე, სულსაც აქვს არსებობისათვის რამდენიმე აუცილებელი პირობა და ისინი სხეულის მოთხოვნილებებზე უფრო მნიშვნელოვანია, იმიტომ რომ სხეული მიწაში მიმავალი მეზავრია, სული კი – მარადისობაში გადამსვლელი უკვდავება.

ამასთან დაკავშირებით უზანაესი ღმერთი ასე ბრძანებს:

„და ცაში არის სარჩო თქვენი და ის, რაზეც შეპირებული იქმენით“. *(სურა ეზ-ზარიათი, აიათი 22).*

ამ აიათით აღლაჰმა ადამიანს სულიერი საზრდოს აუცილებლობაზე მიანიშნა, გულების ღმერთთან შეხვედრის თადარიგი დაიჭირა და ეს ღვთისმსახურებით უზრუნველყო. მართალია, ღვთისმსახურება უდიდესმა ღმერთმა ბრძანა, მაგრამ სინამდვილეში ეს ადამიანის სულისთვის მუდმივი საჭიროებაა. ასე რომ, სული და გული ღვთისმსახურებით მიღებულ საზრდოს სხვა ვერაფრისგან მიიღებს. დღეს,ვისაც ეს ჭეშმარიტება არ ესმით, არაფერს აკეთებენ გარდა იმისა, რომ სულის ტანჯვას უცქირონ. ხოლო მათ,ვინც სულის საზრდო მიიღეს, ტანჯვა – წვალებას სძლიეს და ცხოვრებას სიყვარულით,ბედნიერებითა და ღვთისმსახურებით აგრძელებენ. სჯერავთ, რომ გასინჯული სულიერი სიამოვნება და ღვთიური განათლება მათ ამქვეყნიურობის მორევში გადაჩეხვისგან იხსნის.

ერთი სიტყვით, იმისათვის, რომ უზრუნველყოფილ იქნას ადამიანის სული ამგვარი საჭიროებებით, ის მონა-

მსახურებით აღლაჰს მუდამ მადლობას უნდა სწირავდეს. სწორედ ამის გამო ზოგიერთი ღვთისმსახურება ფარცად (სავალდებულოდ) დაწესდა. ეს იგივეა, რაც ექიმის მიერ დაწერილი რეცეპტი, რომელშიც გამოჯანმრთელებისათვის აუცილებელი წამლებია ჩამოწერილი. ადამიანები ხშირად სიზარმაცის გამო და ხშირად იმიტომ, რომ არ აქვთ შეცნობილი ამ ამბის საიდუმლოება, საჭირო ღვთისმსახურების მიმართ გულგრილნი რჩებიან. უზენაესმა აღლაჰმა მონა-მსახურების სულიერი ცხოვრებისთვის აუცილებელი ღვთისმსახურება ფარცად დააწესა და ამგვარად მათ მარადიული გაჭირვებისაგან ხსნა მისცა.

აუცილებელი ღვთისმსახურებების სა-თავეში, უეჭველია, ნამაზი დგას. ნამაზის ღირსეულად ღოცვის დროს გულში არსებული ყველა ფარდა იწვევა: **„ნამა-ზი მორწმუნის ცად ამადლებათ“**. ამ ჭერშმარიტების განხორციელება გვაძ-ლევს საშუალებას განვიცადოთ ენით აღუწერელი აღფრთოვანება უზენაეს აღლაჰთან მიახლოებისას. ეს გამოიხატება აღლაჰის სიტყვებზე მორჩილებით: **„სუჯდე შეასრულე და მომიახლოვდი!“**

ნამაზის შემდეგ, მეორე ღვთისმსახურება მარხვაა, რომელიც სულს გვიკვებავს. ის, მოთმინებით, ნებისყოფითა და ორგანიზმის ბუნებრივ მოთხოვნილებებზე უარის თქმით სრულფოფს მორალს, ადამიანს ალლაჰის ნაბოძები სიკეთის ყადრს ასწავლის. მარხვა არის მიზეზი საზოგადოებაში მშვიდობის, ნაღველისა თუ ტანჯვა-წვალებაზე დაფიქრებისა. იგი მდიდრებს ღარიბი ადამიანების ხვედრს ასწავლის და მათ ღონემდე დაჰყავს, მათთან ათანაბრებს, შეძლებულ ადამიანებში დახმარებისა და მოწყალების გაცემაზე წახალისებას უწყობს ხელს. მუსლიმან ღარიბ და მდიდარ ადამიანებში სიყვარულს წარმოშობს.

შურსა და მტრობაზე ჩამოშორების ერთ-ერთი ფარი – **„ზექათის გადახდა და მოწყალების გაცემა“**. ამ ღვთისმსახურებით, შეძლებული ადამიანები სიმდიდრისადმი თაყვანისა და ამპარტავნობისგან იზღვევენ თავს, გაჭირვებულები კი მდიდრებისადმი სიძულვილს იცილებენ. ამგვარად, ეს ღვთისმსახურება საზოგადოებრივ ცხოვრებაში სოციალურ-ეკონომიკური წონასწორობის დაცვის მრავალ საიდუმლოებას შეიცავს.

დგომ მოდის „ჰაჯობა“, რომელიც ფინანსურ და ფიზიკურ შესაძლებლობებს ეფუძნება და ფარცადაა დაწესებული. „ჰაჯობა“ ჩვენს გულებში არსებულ ისლამის რწმენას სრულყოფს და დადგომამდე განკითხვის დღეს გვაჩვენებს. ეს ღვთისმსახურება მნიშვნელოვანია იმიტაც, რომ გარდაცვალებამდე იმქვეყნიურ საიდუმლოებას გვაზიარებს.

ჰაჯობის სულიერი მხარე მატერიალურზე უფრო მნიშვნელოვანია, რადგან თავიდან ბოლომდე სასწაულებითაა აღსავსე. ამ მხრივ ჰაჯობა ღვთიური წყალობის, ნაყოფიერებისა და სულის სრულყოფილების ისეთი აკვანია, რომელიც ირწევა ვედრების, მონანიებისა და ღმერთისადმი პატიების თხოვნის ძალით. ჰაჯობაზე წასვლით ადამიანი, ალლაჰის ნება-სურვილზე ცხოვრების მოწყობის პირობას დებს. ამიტომ წმინდა შუამავალი „ჰაჯობის ბრწყინვალებას“ უწოდებდა.

ალლაჰის შუამავალი, ჰაჯობისა და უმრას სარგებელზე გვაბრთხილებს:

„ჰაჯობა და უმრა გააერთიანეთ, რადგანაც ისინი ცოდვებს ისე წმენდს, როგორც საბერველი რკინას ჟანვისგან“. (ნესაი, მენასიჟი, 6, იბნი, მაჯჰ, მენასიჟი, 3).

ჰადისები, „ერთად შესრულებულ ჰაჯობასა და უმრას,“ სულიერების გამწმენდ, განმაახლებელ, რწმენის ამღორძინებელ, მნიშვნელოვან ღვთისმსახურებად ავლენს.

უმრა თავისი სიწმინდით ითვლება პატარა ჰაჯობად და სრულდება წელიწადის ნებისმიერ დროს, ნებისმიერი რაოდენობით, დიდი ჰაჯობისგან განსხვავებით, რომელიც სრულდება წელიწადში ერთხელ და განსაზღვრულ დროს. ძალიან მნიშვნელოვანია ამ ღვთისმსახურების სულიერი სარგებლის გაგება.

ყველა ამ ღვთისმსახურებაში, განსაკუთრებით საყურადღებო საკითხია ის, რომ თითოეული მათგანის სუფთად და წრფელი გულით შესრულებაა აუცილებელი. თუ გვსურს, რომ ჩვენი მსახურება ღმერთის მიერ იქნას მოწონებული, ყველა მცდელობა, რომელსაც ვსრულყოფთ, სიყვარულისა და თავმდაბლობის სფეროში უნდა მოვაქციოთ. მხოლოდ ამ შემთხვევაში დავიმკვიდრებთ ჩვენი ღვთისმსახურებით ღვთისმოსავის წოდებას და მარადიულ სამყაროში ბედნიერების საგზაღს.

ღმერთო უზენაესო! მოგვანიჭე ძალა იმისა, რომ ყველა ღვთისმსახურება

წრფელი გულით და ღვთისმოშიშობით
აღვასრულეთ! იმქვეყნიურ მგზავრობაში
ნამაზი – ჩვენს მუდმივ თანამგზავრად, მარ-
ხვა – ჩვენი მდგომარეობის გამზიარებულად,
ხოლო, ზექათი და მოწყალება ჩვენი გულის
მუდმივ მესაიდუმლედ აქციე! ყოველი ჩვენი
ღვთისმსახურება შენთვის შესაფერისად
აღვასრულებინე, რათა დავიმსახუროთ
შენივე მოწონება!

ამინ!

ჰაჯობა და უმრა

ჰაჯობა, რომელიც ისლამის ხუთი საფუძველიდან ერთ-ერთია, ფიზიკურად და მატერიალურად შესასრულებელი ღვთისმსახურებაა. მრავალი ღირსებით აღსავსე ამ ღვთისმსახურების სრულფასოვნად შესრულება დაკავშირებულია გულის უმადლეს საფეხურზე ასვლის, რწმენის სრულყოფისა და შემეცნების ფართო ჰორიზონტთან.

ჰაჯობა შუამავალთა ჯაჭვის პირველი რგოლიდან – წმინდა ადამიდან დაწყებული, ბოლო შუამავლამდე გადმოსული ღვთისმსახურებაა. ის ამქვეყნადვე განკითხვის დღეზე გვაფიქრებს და სიკვდილამდე ბევრ იმქვეყნიურ საიდუმლოს გვასწავლის.

დღევანდელ წმინდა მექაში მდებარე ქაბას ადგილას, პირველი ღვთისმსახურება წმინდა ადამისა და ევას ოჯახმა აღასრულა. ცხოვრების სოციალური პირობების გამო, ადამის შვილები, სხვადასხვა ქვეყნებში გაიფანტნენ. მას შემდეგ საუკუნეები გავიდა, თაობები შეიცვალა და მისი მოდგმიდან

მრავალმა ჭეშმარიტ რწმენას გადაუხვია. გარკვეული დროის შემდეგ წმინდა ტაძარიც დაინგრა. წმინდა იბრაჰიმმა, უდიდესი ღმერთის ბრძანებით, ის კვლავ ააშენა და თავისი მადლით, ამ მხარის ნაყოფიერების საბაბი გახდა. უზანაესი ალლაჰი ყურანით გადმოგვცემს:

„აი, იბრაჰიმმა (აბრაამი) თქვა: ღმერთო ჩემო! ჰქმენ ეს ქალაქი (მექა) უსაფრთხო და დაგვიფარე მე და ჩემი შვილები კერპების(ადმი) თაყვანისცემისაგან.

ღმერთო ჩემო! ჭეშმარიტად, მათ (კერპებმა) შეცდომაში შეიყვანეს უამარავი ადამიანი. ვინც მე გამომყვება – ჩემიანია, (ხოლო) ვინც შემეურჩება – შენ ხარ მპატიებელი და შემწყნარებელი.

ღმერთო ჩვენო! მე ჩემი შთამომავლების ნაწილი შენს წმინდა (ნაკრძალ) სახლთან ახლოს, მოუსავლიან დაბლობზე დავასახლ(კარ)ე.

ღმერთო ჩვენო, რათა მათ (სრულფასოვნად) ადასრულონ ნამაზი. ჰქმენ ზოგიერთი ადამიანის გული მათდამი (ჩემი შთამომავლებისადმი) მიმართულად და უბოძე მათ ზოგიერთი სახის სარჩო,ეგებ მადლიერი დაგირჩებიან.“ (სურა იბრაჰიმი, აიათი 35-37)

ჰაჯობის ღვთისმსახურება ისლამამდელ პერიოდშიც იყო. მაგრამ კერპთაყვანისმცემლებმა ის გავლენიან პიროვნებებისთვის მხოლოდ ჩვეულებრივ ოფიციალურ დღესასწაულად აქციეს. ამიტომაც, არაბებს შორის პრივილეგირებულ ყურაიშთა ტომის წარმომადგენლები ქააბას გარს ტანსაცმლიანად უვლიდნენ, ხოლო დაბალი ფენის ხალხი, მიუხედავად იმისა, ქალები იქნებოდნენ თუ მამაკაცები – სრულიად შიშველი. ტანსაცმლით სხეულის ნაწილობრივ დაფარვა, ყურაიშების კეთილმოსურნეობაზე იყო დაკავშირებული, თუკი ყურაიშები მათ ტანსაცმელს მისცემდნენ – ჩაიცვამდნენ, ხოლო თუკი არა, ქააბას შიშველი უვლიდნენ გარს. შეწირული ყურბნის სისხლს ქააბას კარებსა და კედლებს უსვამდნენ, ხორცს კი წვაავდნენ.

ბოლოს ბედნიერების საუკუნე დადგა და წმინდა მუჰამმედ შეამავალმარწმენა თავდაპირველი მდგომარეობით სრულყოფილების უმაღლეს მწვერვალზე აამაღლა. ამით მან ურცხვ ჩვეულებებსა და მითებს წერტილი დაუსვა. ისლამის ყოველი ღვთისმსახურების მთავარი მიზანი ალლაჰისადმი მადლიერების გამოხატვა და მისგან ცოდვების მიტევების თხოვნაა.

წმინდა შუამავალმა მექა და მედინა კულტურის ცენტრებად აქცია, თვითონაც იცხოვრა და თანამიმდევრებიც ბედნიერების საუკუნეში აცხოვრა. ამგვარად, ის (მექა, მედინა, ქააბა), სადაც წმინდანთა გულის სითბო, სიკეთე და სიყვარულია დავანებული, იქცა და დარჩება ქვეყნების დასასრულამდე ისლამისა და მუსლიმანების წმინდა ადგილად.

ის წმინდა მიწები, სადაც ჰაჯობა სრულდება, წმინდა ადამიდან მოყოლებული დღემდე, მორწმუნე გულთა სულიერების წყალობით, ნაყოფიერი გახდა და სიყვარულის ცრემლებით მოირწყო. ისინი, ვინც ჰაჯობას გულთა და სულით ასრულებენ, იმ ადგილებში შუამავლების სულიერ მემკვიდრეობას ეძებენ და შთაგონებას ეწაფებიან. ვინაიდან, ეს წმინდა ადგილები ძვირფასია მოგონებებით შუამავლების შესახებ. იქედან ყოველთვის ალლაჰის წყალობა და ცოდვების მიტვევა მოდის.

ამგვარად, ჰაჯობის მიზანი ღვთისმსახურება, მოწიწების გამოხატვა და იქ არსებული წმინდა ადგილების მონა-

ხულებით გულების განაყოფიერებაა.

ისინი, ვინც ჰაჯობისა და უმრავლესობის მიზნით წმინდა ადგილებს ფეხს დაადგამენ, შეუერთდებიან იბრაჰიმის ვედრებას და მიიღებენ თავიანთ წილს მისი წყალობიდან.

„ო, ღმერთო! მოგვიტევე, გვაპატიე ჩვენი ცოდვები! შენ ყველაზე დიდი რაჰმანი და რაჰიმი ხარ. ღმერთო! ჩემი შვილიც ჩემს გზაზე დააყენე და ჩემი რწმენა მიაღებინე!“

წმინდა ადგილების უთვალავი წყალობა აღაფრთოვანებს მორწმუნეთა გულებს. ამ იღუმალს საიდუმლოებების შემცნობი ალლაჰის მონა-მსახურები ამბობენ:

„ვეღარ ვხედავ ვერც ახლოს, ვერც შორს, მშვენიერო ქაბაჰ, მოვდივარ შენკენ!“

„ოი, დიდის ნიავო! თუკი მექასა და მედინაში შეუხვევ, იქაურობას, განსაკუთრებით ადამიანებისა და ჯინების შუამავალ – წმინდა მუჰამმედს, ჩემი სალამი გადაეცი!“ ასეთი სიტყვებით, სიყვარულით სავსე სალამს უგზავნიან ისინი წმინდა ადგილებსა და შუამავალს.

წმინდა მიწაზე წამსვლელთათვის გზის დალოცვა და სალამის დაბარება

ჩვეულებად იქცა. სიყვარულით სავესე
გულების ჩურჩულით ნათქვამ სურვილებს,
პოეტი ასე გადმოსცემს:

სალამი ჰაჯობას მიმავალ გზებს,
სალამი ქაბას – შუქურას, მზეს,
სალამი იქ ჩასულ სუყველა ძმას,
ვლოცავ და ვუერთებ მუსლიმის ხმას.

სალამი მუჰამმედს – სამყაროს მსხნელს,
სალამი ზემზემის უთვალავ მსმელს,
სალამი ათას და მილიონ ძმას,
ვლოცავ და ვუერთებ მუსლიმის ხმას.

სალამი ჰაჯობას, ალლაჰის სახლს,
მექას და მედინას მომლოცავ ხალხს,
სალამი ხალიფებს – ოთხ წმინდა ძმას,
ლოცვით და ვედრებით ვუერთებ ხმას.

სალამი მათ – იპრამით მოსილებს,
ღვთისმოშიშობით გულებგავსილებს,
სალამი მედინას – ვარდების ბაღს,
მუჰამმედ მუსტაფას – სამოთხის ჭაღს.

სალამი მინას და არაფატ მთებს,
სალამი არაბეთს მიმავალ გზებს,
სალამი ათას და მილიონ ძმას,
ვლოცავ და ვუერთებ მუსლიმის ხმას.

იმ დროიდან მოყოლებული, ისინი, ვისაც გულები ქააბის სიყვარულით ჰქონდათ აბობოქრებული, მის დასამშვიდებლად ისე მიისწრაფოდნენ იქაურობისკენ, როგორც ცხენოსნები.

იმ ღარიბებსაც კი, რომელთაც იქ წასვლის საშუალება არ ჰქონდათ, წილად ხვდათ ბედნიერება, ამ სილამაზის მონაწილე გამხდარიყვნენ. ამ სინამდვილეს ადასტურებს ცნობილი მოთხრობა აზიზ მაჰმუდ ჰუდაიზე, რომელიც ააშკარაებს მის სულიერ სრულყოფის გზაზე დადგომის მიზეზს:

აზიზ მაჰმუდ ჰუდაი ქალაქ ბურსაში მოსამართლე იყო. მასთან განსახილველად მიიტანეს საქმე, რომლის მიხედვით ქალი უჩიოდა ქმარს:

„ბატონო მოსამართლე! ჩემი ქმარი ყოველ წელიწადს ჰაჯობაზე წასვლას ისახავს მიზნად, მაგრამ სიღარიბის გამო, ამის შესაძლებლობას ვერ პოულობს. წელსაც გადაწყვეტილი ჰქონდა წასულიყო. ასე მითხრა: თუკი წელსაც ჰაჯობაზე ვერ წავალ, შენ გაგშორდებიო. ამის შემდეგ, ყურბან ბაირამის მოახლოებასთან ერთად საერთოდ დაიკარგა. ხუთი ექვსი დღის შემდეგ გამოჩნდა და დაიწყო მტკიცება,

რომ ჰაჯობიდან დაბრუნდა. ბატონო მოსამართლე! განა ასეთი რამ შეიძლება?! ახლა უკვე თავად მე მინდა ამ მატყუარა კაცზე განშორება!

მოსამართლემ, ქალის სიტყვების დასამტკიცებლად, ქმარი დაიბარა და ჰკითხა, მისი ცოლი სიმართლეს ამბობდა თუ არა. კაცმა უპასუხა:

ბატონო მოსამართლე! ჩემი ცოლის ნათქვამიც მართალია და ჩემიც. მინდა იცოდეთ, რომ მე ჰაჯობაზე მართლაც ვიყავი. იმ წმინდა ადგილებში ზოგიერთ ბურსელ ჰაჯსაც შევხვდი და აქ საჩუქრებიც გამოვატანე.

გაოცებულმა მოსამართლემ ჰკითხა:

„როგორ შეიძლება ეს?

კაცმა ასეთი განმარტება მისცა:

ბატონო მოსამართლე! ისე როგორც გასულ წელს, ამჯერადაც ჰაჯობაზე ვერ წავედი, ამის გამო, დამწუხრებული, მეძველმანე მეძმედ დედესთან მივედი. მან ხელი მომიკიდა და მთხოვა თვალები დამეხუჭა. როცა თვალები გავახილე, ქააბაში ვიყავი“.

მოსამართლე მაჰმუდ ჰუდაიმ, რომელიც ამგვარი მეტაფიზიკური მოვლენების მოწ-

მე პირველად გახდა, მონათხრობი არ დაიჯერა და ქმრის ჩვენება უარყო.

საბრალო კაცმა, რომელიც წმინდა მიწის სულიერებას ჯერ კიდევ ცხადად გრძნობდა, ფრიად დამაფიქრებელი პასუხი გასცა:

– ბატონო მოსამართლე! ეშმაკს, რომელიც უდიდესი ალლაჰის მტერია, შეუძლია ერთ წამში მთელი სამყარო მოიაროს. მაშ, ალლაჰის მეგობარს, მის მონა-მსახურს, განა არ შეუძლია ქაბაში ჩავიდეს?!

მოსამართლემ ეს პასუხი ფრიად აზრიანად ჩათვალა და გადაწყვეტილების მიღება ბურსელი ჰაჯების დაბრუნებამდე გადადო. მათი დაბრუნების შემდეგ, დაადგინა, რომ ეს კაცი მართალი იყო და იძულებული გახდა საქმე დაეხურა. თუმცა გული აუფორიაქდა, დაეკარგა მოსვენება. ამ ფაქტის შემდეგ, აზიზ მაჰმუდ ჰუდაი, მეძველმანე დედეს მეშვეობით შევიდა უდიდესი მასწავლებლის – უფთადის მოწაფეთა წრეში და იქცა ერთ-ერთ სულიერ მოძღვრად, რომელმაც მიაღწია „სამყაროს პოლუსის“ ხარისხს.

მეორე მხრივ, ამ ადგილებში მიდიან არა იმისათვის, რომ დაინახონ ქვიშიანი უდაბნოები, არამედ იმისათვის, რომ მოინახულონ იბრაჰიმის ადგილი და ისმაილის სამშობლო. ან კიდევ იმისათვის, რათა დაინახონ მიწა, სადაც ალლაჰის შუამავალი დაიბადა და გაიზარდა, საიდანაც დაიწყო ისლამმა გავრცელება, რათა გულავსილებმა ჩაისუნთქონ ის ჰაერი, რომლითაც სუნთქავდა ალლაჰის შუამავალი და დაიმუხტონ იმ ატმოსფეროთი, რომელშიც ცხოვრობდა ის. რა ღამაზად უთქვამს ამის შესახებ წმინდან პოეტს:

*„კიდით კიდემდე, სადაც თვალი
გავუწვდინე, უთვალავი სასწაული გულს
მიფორიაქებს და მეუბნება: „აი, ჭეშმარიტი
ადგილი!“*

ეს სიტყვები მარტო პოეტის აღფრთოვანება როდია, ის ღვთაებრივი ჭეშმარიტებაცაა:

فِيهِ آيَاتٌ بَيِّنَاتٌ

„მასშია ცხადი სასწაულნი“. (სურა ალი იმრანი, აიათი 97)

ჩამოეხსნა უდარდელობის ფარდები და იხედება ირგვლივ სულის ჩინით, ამ წმინდა ადგილებში როცა მოხვდებიან, მათი რწმენის ოკეანეები აღელდება და გასცემს ღვთაებრივ სიყვარულს მთელ დედამიწაზე. ღმერთის სიყვარული და პატივისცემა ყველა არსებას დაიმონებს. მათ თვალები ცრემლებით აევსებათ, ხოლო ენები ალლაჰის განუწყვეტელი ხსენებით დაკავდება. იმ წმინდა ადგილებში მომლოცველები თავიანთ დროს მოკრძალებასა და მოწიწებაში გაატარებენ. აიათში ნაბრძანებია:

ذٰلِكَ وَمَنْ يُعْظِمْ شَعَائِرَ اللّٰهِ فَاِنَّهَا مِنْ تَقْوٰى الْقُلُوْبِ

„ეინც პატივისცემით მოეკიდება რჯულის ნიშნებს (ალლაჰის კანონებს) უეჭველად, ეს მათ გულთა ღვთისმოშიშობისგანაა.“
(სურა ჰაჯი, აიათი 32)

აიათიდან გამომდინარე, ჰაჯობა მარტო მოჩვენებით და მატერიალურ ღვთისმსახურებად არ უნდა იქნეს აღქმული. მისი სულიერი მხარე გარეგნულზე უფრო მნიშვნელოვანია. წმინდა შუამავლის მიერ „აუცილებელ ჰაჯობად“ წოდებული ეს მსახურება თავიდან ბოლომდე სულიერი სილამაზითაა აღსავსე. ამიტომ ჰაჯობა

ვედრებისა და მონანიების საუკეთესო საშუალება, ღვთიური ჯილდოს დამსახურების, ბედნიერად ცხოვრების, ალაღად ცხოვრებაზე ღმერთისთვის სიტყვის მიცემის საუკეთესო საშუალებაა.

წმინდა იბრაჰიმის ეს ვედრება მართლაც სასოწარმკვეთია:

„ღმერთო ჩვენო! ჩვენ შენდამი მართლმორწმუნედ გვაცხოვრე და ჰქმენ ჩვენი შთამომავლობა მართლმორწმუნე ხალხი, და გვიჩვენე (ადგილები) (და) წესები შენი ღვთისმსახურებისა. და შეგვიწყალე ჩვენ. უეჭველად შენ ხარ მომნანიებელთა შემნდობი და შემწყნარებელი. (სურა ბაყარა, აიათი 128).

ჰაჯობაზე წასული წმინდა გულების მფლობელები ღოცულობენ და ფიქრობენ, რომ ერგოთ ბედნიერება გაიარონ იმ ადგილებში, სადაც წმინდა შუამავალი დადიოდა და ცხოვრობდა. ამ გრძნობას მოსდევს აღტაცება, რის შედეგსაც ისინი სულიერად სხვა სამყაროში გადაჰყავს. მაგალითად, როცა ფიქრობენ იმ მოწოდებაზე, რომლითაც წმინდა შუამავალმა მექელ კერპთაყვანისმცემლებს მიმართა, ისინი მომენტს თვალწინ აცოცხლებენ. ან როცა ბორცვზე მდგარი მიუთითა აბუ

ქუბაისის მთისკენ და უთხრა:

„რომ გითხრათ, ამ მთის უკან მტერი, აქეთ მოიწევს, რათა დაგხოცოს, – დამიჯერებთ?“

მექელებმა უპასუხეს:

„ღიახ, იმ მთის უკან ვერაფერს რომ ვერ ვხედავდეთ, მაინც დაგიჯერებთ! იმის გამო, რომ შენ „სანდო-მუჰამმედი ხარ, შენს მოტანილ ამბავში ეჭვი არ არსებობს.“

წმინდა შუამავალმა დაამატა:

„როგორც ეს გწამთ, ისე გწამდეთ, რომ ამ სამყაროს ღმერთი ერთადერთი და ყოვლისშემძლე ალლაჰია! კერპები, რომლებსაც თქვენ სცემთ თაყვანს, მხოლოდ სხვადასხვა ფორმის ქვა, მიწა, ან ხეა.

ისინი დაივიწყეთ და გჯეროდეთ ალლაჰის, რომელიც ერთადერთია. გახსოვდეთ, რომ ალლაჰმა მე შუამავლად მომავლინა.“

უმადურმა კერპთაყვანისმცემლებმა, აბუ ლეჰაბის მეთაურობით, განუცხადეს:

„შენ ჩვენ აქ ამისთვის მოგვიხმე?“ - შეაქციეს ზურგი და დაიშალნენ.

მიუხედავად იმისა, რომ სულის სიღრმეში ისინი გრძნობდნენ მის სიმართლეს, შურის და ეგოიზმის გამო

არ აღიარებდნენ. ალლაჰის შუამავალი მათი ამგვარი შეურაცხყოფისა და აგრესიულობის გამომჟღავნებით არ დაბნეულა, ის ცდილობდა, ღვთაებრივი ჭეშმარიტება, ურწმუნოთა ცარიელ გულეებში, ისე ჩაეწვეთებინა, როგორც მაცოცხლებელი წყალი.

თუკი ჰაჯობისას ამგვარ საოცარ ჭეშმარიტებაზე დაგფიქრდებით და გარემოს შევხედავთ გონივრული თვალთ, წმინდა შუამავლის საგანმანათლებლო ცენტრში, „დარულ ერქამის“ ყურანის შემსწავლელთა სიტბოს ვიგრძნობთ.

ჰაჯობაზე ყოფნისას, შეგვიძლია შევეუერთდეთ შუამავლის აბუ ბაქრთან სამდლიან ლაპარაკს და შევადწინოთ იმ ღვთიურ საიდუმლოებებში, რომლითაც ისინი იყვნენ დაკავებული სევრის გამოქვაბულში. ჩვენ მოგვეცემა საშუალება ვიგემოთ ის სიყვარული თუ სარწმუნოებრივი აღტაცება, რომელიც ვლინდებოდა მათ საუბრებში.

ის, ვინც გულთან ახლოს მიიტანს ჰაჯობის სიწმინდეს, დაუახლოვდება საჰაბეების (შუამავლის თანამიმდევრები) თანავარსკვლავედს. მედინაზე მოგონებების შემდეგ, ღრმად ჩაფიქრებულებს თვალწინ

გადაგვეშლება მექა და წარმოვიდგენთ შუამავლის მიერ მის განთავისუფლებას.

როცა გარშემო მდებარე მთებს შევხედავთ, თვალწინ წარმოგვიდგება, მექას განმათავისუფლებელი მეომრების მიერ, კერპთაყვანისმცემლების გულში შიშის დასათესად დანთებული ათასობით კოცონი. ეს წარმოსახვა ისეთია, თითქოს ყველაფერი გვესიზმრა. იმ დღეს ბილალი ჰაბეშის მიერ ქააბაზე დაძახებულ ეზანს ისე შევიგრძნობთ, თითქოს ყურში გვესმოდეს. შესაძლებელია, წმინდა შუამავლის მიერ ქააბას კერპებისგან გაწმენდისას წარმოთქმული სიტყვებიც ჩაგვესმას ყურებში:

„...მოვიდა ჭეშმარიტება და სიცრუე გააბათილა.“ (სურა ელ-ისრა, აიათი 81).

ამის შემდეგ ჩვენი გულები ქააბას დაემსგავსება. გულები, რომელთა ერთი ნაწილი ამ ქვეყნიერების სიყვარულით კერპთაყვანისმცემლად არის ქცეული და რომელიც ჰაჯობის ყოველ საფეხურზე მიღებული სულიერი და მორალური ძალით, შეძლებს ამ კერპების დამსხვრევასა და სრულყოფილად ღმერთისკენ მობრუნებას.

ჰაჯობა, უსაზღვრო ბედნიერებასთან მისაღწევი კარი, სულიერი განწმენდისა

და წინასწარ მკედრებით აღდგომის განცდაა.

ჰაჯობა – ამქვეყნიური ტანისამოსის მოშორება და სულიერი ცხოვრებისკენ კიდევ ერთი ნაბიჯის გადადგმაა. ეს არის ღვთისმსახურება, რომელიც სულიერ სიტკბოს გვანიჭებს, ძლიერი სულიერი წვიმით დაგვბანს და გაგვწმენდს. ის აღსავსეა სულიერების ახალი აღმოჩენებით.

არაფატი

არაფატი - მიტევების და თავშესაფრის ადგილი.

არაფატი გვიქმნის წარმოდგენას მკედრეთით აღდგომისა და ხალხის ჯგუფ-ჯგუფად განსასჯელ მოედანზე შეკრებისას.

ყველა ღვთისმსახური, მოთმინებითა და იმედით ელოდება, რომ აღლაპი შეიწყალებს მას. იქ, გულები სინანულით, თვალები კი ლმობიერების ცრემლებით ივსება და აღლაპთან თავშესაფრის გულწრფელი ძიება იწყება. იშლება ახალი ფურცელი სადაც იწერება უდიდეს ღმერთზე მიცემული პირობა, რომ ცხოვრებაში ამის შემდეგ მისადმი მორჩილად მოიქცევიან.

ამგვარად, არაფატი განკითხვის მოედნის სურათს წააგავს. განკითხვის დღეს ადამიანი ნაწილობრივ იქ განიცდის. იქაურობა, ჩვეულებრივ, საფლავიდან აღდგომას, განკითხვის მოედანზე მისვლასა და აკანკალებული გულით ღმერთზე ვედრებას შთაგვაგონებს. სხეულის ზემო და ქვემო ნაწილებზე შემოსხვეული იპრამი (ორი ტილოსებრი ნაჭერი) და შიშველი

ხელ-ფეხი, წუთისოფლის გამოცვლას გვაგრძნობინებს.

არაფატივად ადამიანი იძირება ღრმა ფიქრებში და თვალწინ ეშლება სხვადასხვა ისტორიული ფაქტი: როცა წმინდა ადამიანი და ევამ აკრძალული ხილი შეჭამეს, ღმერთმა ამისთვის ისინი სამოთხიდან გამოაძევა და დედამიწის სხვადასხვა კუთხეში დასვა სასჯელად იმისა, რომ მონატრებოდათ ერთმანეთი.

დაფიქრდა რა წმინდა ადამი შუამავალ მუკამმედის პატივსა და ღირსებაზე, უზენაეს ალლაჰს შეევედრა ეპატიებინა წმინდა მუკამმედისა და მისი ხალხის ხათრით. თხოვნა მიღებულ იქნა, უდიდესმა ალლაჰმა მას მექისკენ მიმავალი გზის საჩვენებლად ანგელოზი გამოუგზავნა. ამ ვედრების წყალობით, ჯიღდეში, ევასაც სხვა ანგელოზი მოეველინა. ისინი ერთმანეთს არაფა დღეს, სამხრობისას, არაფატის დაბლობში შეახვედრა ალლაჰმა. სიხარულით ცრემლმორეულებმა ღმერთს კვლავ ცოდვების მიტევება სთხოვეს. უდიდესმა ალლაჰმა, რომელიც უსაზღვროდ მოწყალე და დიდსულოვანია, არა მარტო ისმინა მათი ვედრება, არამედ მიანიჭა იმის ბედნიერება, რომ მათი შთამომავლები,

განკითხვის დღემდე, ყოველ წელს, იმავე დღესა და საათს, თუ მივიდოდნენ იმავე ადგილას პატიების სათხოვნელად, უზენაესი ალლაჰი აუსრულებს მათ ამ თხოვნას. ეს იყო პირობა იმისა, რომ მათ მიტვევებოდათ ცოდვა და მინიჭებოდათ სიკეთე. აი, რაში გამოიხატება მონანიების არსი და სასწაული, რასაც ასრულებენ ჰაჯობაზე არაფატში.

ამ შეხვედრის შემდეგ, ადამი და ევა დასახლდნენ იმ ადგილას, სადაც დღეს ქალაქი მექა მდებარეობს. ეს ქალაქი მათ სამშობლოდ იქცა. სხვანაირად მექას „უმმულ - ყურასაც“ ეძახიან, რაც „დასახლების დედას“ ნიშნავს.

მართლაც, დღეს მექა არის ადგილი, სადაც თვალნათლივ მჟღავნდება ადამიანების სულიერი ძმობა განურჩევლად განსხვავებული რასის, ეროვნებისა და ფუფუნებისა. იქ მდიდარი და ღარიბი, უფროსი და უმცროსი, განათლებული და გაუნათლებელი - ყველა ერთნაირი იჭრამით შემოსილი, ერთ მდელოზე, ერთ რიგშია. ეს არის ისეთი ადგილი, თითქოსდა სუდარაში გახვეული ადამიანი ღმერთს თავშესაფარს სთხოვს და განკითხვის საშინელი სურათების შეგრძნებით თრთის.

ეს წმინდა ადგილები უსაფრთხოების, იმედის, სიმშვიდისა და სიყვარულის აკვანი, გულების ნაყოფიერებითა და წყალობით აღმავსებელი შუამავლების ნავსაყუდელია. ისლამურ სამყაროში დღევანდელ აზრთა სხვადასხვაობის მიუხედავად, მსოფლიო ხალხებს შეიძლება შეშურდეთ, როგორი ერთიანობა, ძმობა და ურთიერთსიყვარული მუღავნდება ამ წმინდა ადგილებში ჰაჯობისა და უმრას დროს.

საერთაშორისო ორგანიზაციები ცდილობენ ამ დონემდე მიღწევას, ნატრობენ ასეთ ცხოვრებას, მაგრამ ისინი სრულ წარმატებას ვერ აღწევენ, რისი მიზეზიც მატერიალური კეთილდღეობისათვის გაზრდილი მოთხოვნილება, სულიერი დეგრადაცია, აზრთა სხვადასხვაობა, სიძულვილი, მტრობა, ჩაგვრა, უსამართლობა, პრივილეგირებულობის სურვილი და ტირანიაა.

მუზღელიზე და ყურბანი

არაფატიის შემდგომი გაჩერება მუზღელიზეა. ადგილი, რომელსაც ყურანი „ელ მეშარულ ჰარამს“ უწოდებს. სულიერ წყალობათა გამომჟღავნებით აღსავსე ადგილი, სადაც გულები ღებულობენ ალლაჰის ძლევა მოსილებისა და მორჩილების გაკვეთილს, შემდეგ კი მოკრძალებითა და სიყვარულით მიემერთებიან მხოლოდ ალლაჰისკენ.

შუამავალ იბრაჰიმის სულიერების მსხვერპლი სიმბოლურად დაკლული ყურბანია. ის გვიზიარებს შუამავლის განცდებს და გვაკავშირებს წმინდა ყურანის აიათებთან:

„უეჭველად, მე, როგორც ჰანიფი (ერთადერთი ალლაჰის გულითადი თაყვანისმცემელი) პირს ვიქცევ მისკენ, ვინც ცანი და დედამიწა გააჩინა. და მე არა ვარ კერპთაყვანისმცემელთაგანი.“ (სურა ენამი, აიათი 79).

„...სთქვი (მუჰამმედ): უეჭველად, ჩემი ლოცვა და ყურბანი, (ღვთისმსახურებები) ჩემი სიცოცხლე და სიკვდილი, სამყაროთა ღმერთის – ალლაჰისთვისაა. (და) მას მოზი-არე არ ჰყავს. ეს მებრძანა მე და მუსლიმანთა შორის პირველიც მე ვარ. (სურა ენამი, აიათები 162-163)

ბაბილონიდან დამასკოში მიმავალმა, წმინდა იბრაჰიმ შუამავალმა თქვა:

„...მე ჩემს ღმერთთან მივდივარ, (რომელიც) სწორ, ჭეშმარიტ გზაზე დამაყენებს. ღმერთო ჩემო! მე ჭეშმარიტი მორწმუნე (შვილი) მიბოძე.“ (სურა საფუფათი, აიათები 99-100)

მომდევნო აიათში კი წმინდა ისმაილი და ყურბანია სამახარობლოდ:

„ჩვენ მას (ირაჰიმს) გონიერი შვილი ვუმახარობლეთ. და როცა შეძლო მამასთან ერთად სიარული, (ერთხელაც) მამამ უთხრა: „შვილო, სიზმარი ვნახე, უნდა დაგკლა, დაფიქრდი, შენ რას იტყვი?“ (შვილმა) უპასუხა: „მამაჩემო, შეასრულე ის, რაც (აღლაჰისგან) გებრძანა უეჭველად, ღმერთით, მე მომთმენთაგანს მიხილავ (მიპოვი). ორივე (აღლაჰის ბრძანებას) მიენდო და (ირაჰიმმა შვილი დასაკლავად) პირქვე დააწვინა, მას ასე შევეხმიანეთ. „ეი, იბრაჰიმ! შენ სიზმარი განახორციელე, ჩვენ სიკეთის მკეთებელთ ამგვარად ვაჯილდოებთ, უეჭველად, ეს ძალზე მძიმე გამოცდაა“. ჩვენ, ნაცვლად შვილის შეწირვისა (აღლაჰის წინაშე დადებული პირობა, რომ შეესრულებინა, გამოსასყიდად) მას

(იბრაჰიმს) შესაწირი ზვარაკი ვუბოძეთ. ასე, რომ მომავალთათვის სასწაულად ვქმენით, საღამო იბრაჰიმს! აი, ასე ვაჯილდოებთ კეთილშობილებს. უეჭველად, ის ჩვენი მორწმუნე მონა-მსახურთაგანი იყო.“ (სურა საფფათი, აიათი 100).

წმინდა იბრაჰიმ შუამავალმა თავისი მეუღლე - წმინდა ჰაჯერი და შვილი - ისმაილი მექაში დატოვა და თვითონ მეორე ცოლთან - წმინდა სარასთან დაბრუნდა. ხშირად, ისმაილისა და ჰაჯერის მოსანახულებლად ის მექაში ჩადიოდა. ერთხელ მექაში ყოფნისას, დაესიზმრა, თითქოს შვილს - ისმაილს ყურბნად კლავდა. წმინდა იბრაჰიმი ჭოჭმანობდა, ვერ გაეგო ეს სიზმარი ღვთიური იყო თუ ეშმაკისეული. მაგრამ ერთი და იგივე სიზმარი ზედიზედ სამ ღამეს მეორდებოდა, ბოლო ღამე კი ყურბან ბაირამის პირველ ღამეს ემთხვეოდა.

ერთ-ერთი ვერსიით, იბრაჰიმს უთქვამს: „თუკი ალლაჰი მომცემს შვილს, მე მას მსხვერპლად შევწირავ!“ ის ამგვარი შეპირებით მკაცრი გამოცდის წინაშე აღმოჩნდა.

იბრაჰიმ შუამავალმა, როცა დარწმუნდა, რომ სიზმარი ღვთიური მოთხოვნა იყო, მის შესასრულებლად ჰაჯერს სთხოვა ისმაილი ღამაზე ტანისამოსში გამოეწყო და სასიამოვნო სუნამო წაესვა, თითქოს ის ერთ-ერთ თავის მეგობართან უნდა წაეყვანა. შემდეგ ისმაილს უთხრა: „შვილო, ერთი თოკი და დანა თან წამოიღე! ალლაჰის ხათრისთვის ყურბანი უნდა დაკვლო.“

წმინდა იბრაჰიმი და ისმაილი გაემართნენ არაფატისკენ. იქ, სადაც ჰაჯეები მზის ჩასვლამდე ყოვნიდებიან. ამ დროს ეშმაკი ადამიანის ტყავში წმინდა ჰაჯერს გამოეცხადა და უთხრა:

– განა იცი, იბრაჰიმმა ისმაილი სად წაიყვანა?

ჰაჯერმა უპასუხა:

– თავის მეგობართან მიჰყავს.

ეშმაკმა უთხრა:

– არა, გატყუებს, ისმაილი დასაკლავად წაიყვანა.

ჰაჯერი არ დაიბნა და უპასუხა:

– მას ისმაილი ძალიან უყვარს.

ეშმაკმა დაცინვით უთხრა:

– ისმაილის დაკვლა ღმერთის ბრძანება ყოფილა, ამიტომ უნდა დაკლას!

წმინდა ჰაჯერი ცოტათი შეცბა, როცა ეს გაიგონა, მაგრამ თავი შეიკავა და ეშმაკს უპასუხა:

– თუკი ეს ღმერთის ბრძანებაა, შეჭველად, უკეთესი იქნება, ჩვენ მას უყოყმანოდ მივყვეთ.“

რაკი ეშმაკმა წმინდა ჰაჯერთან თავისი ზრახვები და წადილი ვერ აისრულა, ისმაილისაკენ გაემართა. ამჯერად მას შეუხნდა:

– ისმაილ, იცი, მამაშენს სად მიჰყავხარ?“

ისმაილმა უპასუხა:

– ღმერთის ბრძანების შესასრულებლად.

ეშმაკი შეეცადა შეეშინებინა იგი და უთხრა.

– ნუთუ არ იცი, მას დასაკლავად რომ მიჰყავხარ?!

ისმაილმა ეშმაკს ქეები დაუშინა:

– მოწყდი აქაურობას, წყეულო! ჩვენ ღმერთის ბრძანებებს უყოყმანოდ ვას-

რულებთ.

ამჯერადაც რომ ვერაფერს მიაღწია, ეშმაკი იბრაჰიმ შუამავალს მიუბრუნდა:

– ეი, მოხუცო, შვილი სად მიგყავს? ეშმაკმა შენ მოგატყუა! ის სიზმრები ღვთიური კი არა, ეშმაკისეულია.

წმინდა იბრაჰიმ შუამავალმა შეუტია:

– გაშორდი აქაურობას! შენ თვითონ ეშმაკი ხარ!

ხელში აღებული ქვები ეშმაკს სამჯერ დაუშინა.

ყოველ დაშენაზე შვიდ ქვას თითო - თითო ისროდა.

ასე დარჩა ჰაჯობაზე მომლოცველებისთვის სიმბოლურად ეშმაკის ქვებით ჩაქოლვა. რაც გაგრძელდება განკითვის დღემდე. ეს არის შუამავლების - იბრაჰიმისა და ისმაილის აღლაჰზე მორჩილების მაგალითი მუჰამედის მიმდევრებისთვის.

წმინდა იბრაჰიმმა და ისმაილმა მინას გავლით არაფატისკენ განაგრძეს გზა. ანგელოზები ცაში დიდ განცდასა და შიშში იყვნენ. ისინი აღელვებული ეუბნებოდნენ ერთმანეთს:

„ღმერთო დიდებულო, ერთ შუამავალს

მეორე შუამავალი ყურბნად მიჰყავს!“

იბრაჰიმ შუამავალმა ამ საქმის ჭეშმარიტება შვილს - ისმაილს ასე აუხსანა:

– შვილო, სიზმარში მებრძანა მსხვერპლად გაგიღო (ყურბნად შეგწირო).

წმინდა ისმაილმა მამას ჰკითხა:

– მამაჩემო, ეს შენ აღლაჰმა გიბრძანა?

წმინდა იბრაჰიმმა უპასუხა:

– დიას, შვილო!

მაშინ ისმაილმა უთხრა:

– მამა, თუ კი ასეა, შენ აღასრულე ის, რაც გებრძანა, უეჭველად, მე მომთმენთაგანს მიხილავ!

სხვადასხვა ვერსიით, იბრაჰიმ შუამავალმა სამჯერ სცადა ისმაილის დაკვლა, მაგრამ დანამ არც ერთხელ არ გაჭრა ისმაილის ყელი. მას წმინდა ანგელოზი ჯებრაილი იცავდა. მამამ და შვილმა ეს უდიდესი ღვთიური გამოცდა წარმატებით ჩააბარეს. როცა ისმაილი სამშვიდობოს გავიდა, ჯებრაილმა აცნობა მათ, რომ მორჩილებისათვის ისინი უზენაესმა აღლაჰმა შეიწყალა. თვით სამოთხიდან გამოუგზავნა მათ დასაკლავად ყოჩი, რომელიც შესწირეს მსხვერპლად და

განადიდეს თავიანთი მბრძანებელი.

ამიტომ ჭეშმარიტი არსი მსხვერპლად შეწირვისა, რაც გამოხატულია ამ ისტორიულ ამბავში, მდგომარეობს იმაში, რომ დავეწაფოთ ღვთაებრივ სულისკვეთებას, შევეცადოთ ვიყოთ ალლაჰის მორჩილი და ღვთისმოსიში მონა-მსახურები.

ყურანი ბრძანებს:

„...ალლაჰამდე (ყურბნის) არც ხორცი მიაღწევს და არც სისხლი. (მასთან) მხოლოდ თქვენი ღვთისმოსიშობა მიაღწევს“. (სურა ჰაჯი, აიათი 37)

ყურბნის დაკვლის შემდეგ, თმების შეკრეჭაც თავისთავში დიდ სასწაულს შეიცავს. ისლამამდე, როცა ადამიანი მონას იყიდდა, მას თმებს შეკრეჭდა, ის მონობის სიმბოლო იყო. თმების შეკრეჭით ჰაჯები გამოხატავენ თავიანთ მუდმივ მონა-მსახურებას უზენაესისადმი. ე. ი. თმების შეკრეჭა არის მორჩილების, თავმდაბლობისა უზენაესი ალლაჰისადმი მონა-მსახურების სიმბოლო.

მინა და ეშმაკზე ქვების დაშენა

მინა - ეს ის წმინდა ადგილია, სადაც წმინდა შუამავლებმა იბრაჰიმმა და ისმაილმა ეშმაკს ქვები დაუშინეს, რითაც გამოხატეს ალლაჰისადმი მორჩილება და მისი მტკიცე რწმენა. მას შემდეგ ეს ადგილი ადამიანებისათვის იქცა უხენაესი ალლაჰისადმი მორჩილების აკვნად.

ეშმაკზე ქვების დაშენა სიმბოლურადაა დარჩენილი ჩვენს გულებში მის გასანადგურებლად. ეს კი ნიშნავს, რომ ეშმაკს არ მივცეთ იმის ნება, რათა თავისი სურვილისამებრ გვატაროს. როგორც აღვნიშნეთ, ეშმაკმა განიზრახა წმინდა იბრაჰიმის, ისმაილისა და ჰაჯერის შეცდომაში შეყვანა, მაგრამ მათ არ მისცეს საშუალება აღესრულებინა თავისი ბილწი საწადელი. ჰაჯობისას ეშმაკზე ქვების დაშენა სწორედ ამ ფაქტის გახსენება და მისი პატივისცემაა.

ეშმაკი დასაბამიდანვე ალლაჰის მიერ დაწყევლილი და განდევნილია. ამიტომ არ უნდა ავყვეთ ეშმაკისეულ ლტოლვეებსა და ვნებებს. პირიქით, უნდა მოვერიდოთ მასზე მიყოლით ცუდი საქმის კეთებას.

წმინდა შუამავალი ბრძანებს:

„ეშმაკზე ქვების დაშენა, „საფასა“ და „მერვეს“ შორის მიმოსვლა, ნაბრძანებია ალლაჰის გასახსენებლად.“ (თირმიზი, ჰაჯ, 64/902)

ეშმაკის გასადევნად ჰაჯობაზე ქვების სროლა არ არის საკმარისი. ეშმაკი თითოეული ჩვენგანის სულშია და უნდა განიდევნოს. ეს მისდამი ჩვენი მტრული დამოკიდებულების გამოხატვაა. მან თავისთავი შეამავალ ადამზე მაღლა დააყენა, მხოლოდ იმიტომ, რომ ის ცეცხლისგან იყო გაჩენილი, ხოლო ადამი - მიწისგან. ამის გამო უზენაესმა ალლაჰმა ის დაამდაბლა, დასწყევლა და განდევნა.

ეშმაკზე მარტო ქვების სრულით არ უნდა შემოვიფარგლოთ, ჩვენი სულებიდან მის გასადევნად ალლაჰს უნდა მოვუხმოთ:

أَعُوذُ بِاللَّهِ مِنَ الشَّيْطَانِ الرَّجِيمِ

„განდევნილი და დაწყევლილი ეშმაკის შარისგან ალლაჰს შევეფარები.“

ამგვარად თუ ვიმოქმედებთ ჩვენი ცხოვრების მანძილზე, იმქვეყნად გამარჯვებული დავრჩებით.

უზენაესი ალლაჰი ბრძანებს:

„თუ თქვენ გაცდუნებთ (შეგაწუხებთ)

ემშაკისეული ფიქრები, მაშინვე ალლაჰს დახმარება სთხოვეთ, უეჭველად, იგი (ალლაჰი) გამგონია და მცოდნეა.“ (სურა ფუსსილეთი, აიათი 36).

ამიტომ, ემშაკზე ქვების სროლა არამარტო ფიზიკური მნიშვნელობისაა, არამედ მას დიდი სულიერი დატვირთვაც აქვს. ჰაჯობას ან უმრაზე ყოფნისას ამის შესახებ აუცილებლად უნდა გვახსოვდეს.

ქურდები, რომლებიც მიდიან ოქროს მაღაზიის გასაქურდად, არ შეეცდებიან ძველმანების მაღაზია გატეხონ, მათ ოქროს მაღაზია უფრო გაამდიდრებს, ვიდრე ძველმანების. ღვთისმსახურ მორწმუნესა და ნაკლებად მორწმუნეს შორისაც განსხვავებაა. ემშაკი ისეთი ადამიანის კვალდაკვალ დადის და ცდილობს ცდომილების გზაზე დააყენოს, ვინც ღვთისმსახურებას დიდი სიბეჯითითა და გულმოდგინებით ასრულებს. ურწმუნო და ურჩი ადამიანები ისედაც მისი მეგობრები არიან. ის ისეთი ადამიანების შეცდენას ცდილობს, ვინც განიზრახავს შეასრულოს ჰაჯობა ან უმრა, რადგან მათ გადააფიქრებინოს ამ უდიდესი ღვთისმსახურების შესრულება.

ვინც ჰაჯობაზე გაემგზავრება, აუცილებელია, შეიარაღდეს მოთმინებით.

ჰაჯობა სხვა ღვთისმსახურებისგან განსხვავდება. ერთი შეხედვით ის შეიძლება ადვილად მოგვეჩვენოს, მაგრამ ძალიან ძნელია. ამიტომ ჩვენი განზრახვისას ალლაჰს უნდა ვთხოვოთ:

„ღმერთო ჩემო! გამიადვილე ამ ღვთისმსახურების შესრულება.“

ჰაჯობასა და უმრაზე ვკითხულობთ რა:

لَبَّيْكَ اللَّهُمَّ لَبَّيْكَ، لَبَّيْكَ لَا شَرِيكَ لَكَ لَبَّيْكَ
 إِنَّ الْحَمْدَ وَالنَّعْمَةَ لَكَ وَالْمُلْكَ لَا شَرِيكَ لَكَ

კიდევ ერთხელ ვადასტურებთ მონოთეიზმს, ალლაჰის უზანაესობას, მის მიმართ უსაზღვრო სიყვარულსა და მორჩილებას. სიტყვას ვაძლევთ, რომ ერთი მხრივ, არ გადავუხვევთ ჭეშმარიტების გზას და არ ავეყვებით ეშმაკის ზრახვებს. მეორე მხრივ, სულებს განვიწმენდთ და სპეციალურად ვარგსდგებით იმქვეყნად მის წინაშე.

საფასა და მერვას შორის მიმოსვლა

საფა და მერვა არის ორი წმინდა გორა, რომელთა შორისაც მდებარეობს ზემზემის წყალი. ამ გორებს შორის, წყლის შოვნის იმედით, მიდი - მოდიოდა წმინდა ჰაჯერი, აღელვებული იმ შიშით, რომ წყლის წყურვილით არ დაღუპოდა პატარა ისმაილი. აქედან გამომდინარე, საფასა და მერვას გორებზე მრავალჯერადი გასვლა - გამოსვლა (რომელიც „სადის“ სახელწოდებითაა ცნობილი), ალლაჰისადმი მორჩილების დიდ საიდუმლოებას ატარებს.

უზენაესი ალლაჰი ამ ორი ბორცვის სიძვირფასეზე ბრძანებს:

إِنَّ الصَّفَاَ وَالْمَرْوَةَ مِنْ شَعَائِرِ اللَّهِ

„უეჭველად, საფა და მერვა ალლაჰის ნიშანთაგანია...“ (სურა „ბაყარა“ აიათი 158.)

მის ნიშანთა მიმართ მორწმუნის სათანადო მიდგომას ალლაჰი ასე გვიმარტავს:

„ვინც პატივისცემით მოეკიდება რჯულის ნიშნებს (ალლაჰის კანონებს) უეჭველად, ეს მათ გულთა ღვთისმოშიშობისგანაა.“
(სურა ჰაჯი, აიათი 32.)

წმინდა ქააბა

წმინდა ქააბა, მუსლიმანთათვის ყობლაა. მის შესახებ ყურანში წერია:

„...სეჯდე შესრულე და (აღლაჰს) მიუახლოვდი!“ – ეს ბრძანება იმის დაკანონებაა, რომ მორწმუნეებმა ნამაზის ღოცვისას პირი ქააბასკენ იბრუნონ და ილოცონ მხოლოდ ამ მიმართულებით. ქააბა ასევე ყველა მუსლიმანის შემკრები, გამაერთიანებელი და ისლამური სამყაროს მაჯისცემის ადგილია.

თუკი ადამიანში აღლაჰის ყურადღების ცენტრი გულია, სამყაროში მისთვის ყველაზე წმინდა ადგილი ქააბაა. ე. ი. სამყაროში ქააბას ისეთივე დატვირთვა აქვს, როგორც ადამიანის სხეულში გულს. ამიტომაც ჰაჯობა ისეთი ღვთისმსახურებაა, რომელიც უნდა შესრულდეს ქააბას სიწმინდეზე დაფუძნებული უდიდესი გულისხმიერებით.

ბეითულლაჰი - აღლაჰის სახლი ქააბა, წმინდა ადამ შუამავლიდან მოყოლებული, სამლოცველო და ფარქად დაკანონებული ჰაჯობის შესრულების ადგილია. მის შესახებ წმინდა ყურანში ნაბრძანებია:

„უეჭველად, ადამიანთათვის დაფუძნებული პირველი (სამლოცველო) სახლი (ქააბა) მექაშია, რომელიც წყალობად

(ბარაქად) და ჭეშმარიტ გზაზე დასაყენებლად საზოგადოებრივად!

მასშია ცხადი სასწაულები, სადგომი (მაყამი) იბრაჰიმისა. და ვინც შედის იქ, უსაფრთხოა. და ალლაჰის გულისთვის მოვლა-მონახულება ამ სახლისა (ქააბასი) ვალდებულებაა ადამიანებზე, (იმათზე), ვისაც ძალუძს მისი მოვლა-მონახულება. ხოლო, ვინც უარჰყო, (უწყოდნენ) უეჭველად, ალლაჰი – მდიდარი და სამყაროთაგან დამოუკიდებელია.“ (სურა ალი იმრანი, აიათი 96-97.)

წმინდა ქააბაში არის „მაყამი იბრაჰიმი“ ანუ სადგომი იბრაჰიმ შუამავლისა. იმ მორწმუნეებს, ვისაც ჰაჯობის ან უმრავლესობის საშუალება მიეცემათ და შესასრულებლად წავლენ, უზენაესი ალლაჰი ავალდებულებს იმ ადგილზე, გავლას, სადაც „ჰალილულლაჰის“ (ალლაჰის ერთგული მეგობარი) ანუ წმინდა იბრაჰიმ შუამავლის ფეხის ნაკვალევი და აგრეთვე მისი წმინდა სადგომის უკან ორ მუხლ ნამაზის ღოცვას, რომელიც ტავაფის (ქააბას ირგვლივ შემოვლა) შემდეგ სრულდება.

ქააბას ერთ კუთხეში არის წმინდა ქვა - „ჰაჯერ ალ-ასვადი“ (შავი ქვა). მასზე მოკრძალებით კოცნა ნიშნავს, ალლაჰისადმი მორჩილებას, გულწრფელ

მსახურებასა და მისდამი თაყვანისცემის განმტკიცებას. აქ, მორწმუნეები პირობას დებენ, რომ არ მოექცევიან ეშმაკის ზეგავლენის ქვეშ.

„ჰაჯერ აღ-ასვადი“ ტავაფის დასაწყისისა და დასასრულის განმსაზღვრელი წერტილია. დღემდე ქააბას თითქმის ყველა ქვა გამოცვლილია, **„ჰაჯერ აღ-ასვადმა“** კი ათასწლეული გამოიარა და ჩვენამდე შეუცვლელად მოაღწია. მისთვის უამრავ ძვირფას ღვთისმოსავ პიროვნებას უკოცნია და ხელით შეხებია, მათ შორის შუამავალთა ხელმწიფე - წმინდა მუჰამედს (სელელლაჰუ ალეიჰი ვე სელლემ). ამრიგად, ეს ქვა ერთი უბრალო ქვიდან გადაიქცა და შევიდა ჩვენს გულებში როგორც სიყვარულისა და რწმენის შთაგონების სიმბოლო.

ქააბა, თავისი არსითა და დანიშნულებით, თითქოს დედამიწაზე ალლაჰის სატახტო ადგილია, მოწყალებისა და ხვაგ-ბარაქის წყაროა. სხვა სიტყვებით თუ ვიტყვით, ის არის სიკეთე, რომელიც უზენაესი ალლაჰის მოწყალებისა და მიმტევებლობას გამოხატავს. ეს ჩვენი გულების გამნათებელი მზე და სინათლის წყაროა.

ქააბას აგების შესახებ არსებობს გადმოცემა: წმინდა ადამი და ევა სამოთხიდან გამოძევების შემდეგ დედამიწაზე - არა-

ფატის მიდამოებში შეხვდნენ ერთმანეთს. შემდეგ ერთად წავიდნენ დასავლეთისკენ და დღევანდელი ქააბას ადგილას მივიდნენ. აქ წმინდა ადამმა, ალლაჰისადმი მადლიერების გამოსახატავად, ღვთისმსახურების შესრულება მოისურვა. ის სამოთხეში ყოფნისას სინათლის სვეტს გარშემო უვლიდა და ღვთისმსახურებას ასრულებდა. ახლაც ღმერთს სთხოვა, ისევ მისცემოდა სინათლის ის სვეტი. მართლაც, ალლაჰმა მას სინათლის შუქი მოევლინა და წმინდა ადამმა მის ირგვლივ შემოვლით ალლაჰისადმი ღვთისმსახურება ადავლინა.

სინათლის სვეტი შით შუამავლის დროს დაიკარგა და მის ადგილას ერთი შავი ქვა დარჩა. შით შუამავალმა, იქ შუქის მსგავსი ქვის სვეტი ააგო და ის შავი ქვა ამ შენობის ერთ კუთხეში მოათავსა. სწორედ ესაა ამჟამად „ჰაჯერ ალ-ასვადის“ სახელწოდებით ცნობილი შავი ქვა.

შუამავალ ნუჰის დროს წარღვნის შედეგად ეს შენობა დიდხანს ქვიშით დაფარული დარჩა. წლების შემდეგ შუამავალი იბრაჰიმი, ალლაჰის ბრძანებით, ქააბას ტერიტორიაზე მივიდა და თავისი შვილი – წმინდა ისმაილი, დედასთან ერთად, იქ დაასახლა. მან წმინდა ისმაილთან ერთად, ალლაჰის მითითებით, ქააბას ადგილი მოთხარა, წმინდა შით

შუამავლის მიერ აგებული სამლოცველოს საძირკველი იპოვა და იმ ადგილას ააგო წმინდა ქააბა.

ქააბას მშენებლობის დასრულების შემდეგ იბრაჰიმ შუამავალი ალლაჰს ასე შეევედრა:

„...ღმერთო ჩემო! ეს ქალაქი აქციე უსაფრთხოდ და უბოძე სარჩოდ ნაყოფი ყოველნაირი მის მკვიდრთ. მას, ვინც ირწმუნა ალლაჰი და უკანასკნელი დღე!“

(სურა ბაყარა, აიათი 126.)

ამ ვედრების მაღლითაც კი შესაძლებელია მექაში რწმენის სიტკბოებისა და სიამოვნების მიღება.

ქააბა დაახლოებით თერთმეტჯერ იქნა აგებული:

პირველად - ანგელოზების მიერ; მეორედ - წმინდა ადამ შუამავლის მიერ; მესამედ - წმინდა შით შუამავლის მიერ; მეოთხედ - წმინდა იბრაჰიმ შუამავლის მიერ; მეხუთედ - ამალიკას ტომის მიერ; მეექვსედ - ჯურჰუმიანელების მიერ; მეშვიდედ - ყუსაის მიერ; მერვედ - ყურაიშელების მიერ; მეცხრედ - აბდულლაჰ ბინ ზუბეირის მიერ; მეათედ - ჰაჯჯაჯი ზალიმის მიერ და მეთერთმეტედ - ოსმალეთის სულთნის - მურად IV-ის მიერ.

ვიღრე მოვიღოდეს ჟამი აღსასრულისა...

არ შეიძლება იმის დავიწყება, რომ სიცოცხლე ადამიანისთვის ბოძებული ერთჯერადი წყალობაა. სიკვდილი კი - ამქვეყნად ყველა მოკვდავთათვის გარდაუვალი კანონი. დრო, წუთი და ამოსუნთქვა განსაზღვრულია და ამ წესს მისდევს. ცხადი ჭეშმარიტებაა ისიც, რომ განსაზღვრული სიცოცხლე ერთი წამით არც გახანგრძლივდება და არც შემოკლდება. არც არავის არასოდეს სმენია ვინმეზე, რომ სიკვდილს გაქცეოდა და გადარჩენილიყო.

ამიტომაც, ვისაც ჰაჯობის შესრულება ევალება, ამ ჭეშმარიტებაში კარგად უნდა ჩაიხედოს და მასთან მიმართებაში უგულისყურობას ან უგულებელყოფას კატეგორიულად უნდა მოერიდოს. ვინაიდან, სიცოცხლის ბოლო ჟამს, სინანული აღარას არგებს. მაშ, სანამ დრო გვაქვს, ღმერთის მიერ დავალებული ჰაჯობის ეს უდიდესი ღვთისმსახურება უგულისყუროდ და უყურადღებოდ არ დავეტოვოთ და პირველი შესაძლებლობისთანავე მის წინაშე მოვიხადოთ ჩვენი მონა-მსახურობის ვალი. წინააღმდეგ შემთხვევაში, მუჰამმედ შუამავლის გაფრთხილება აღმაშფოთებე-

ლი და შიშის მომგერელი იქნება:

*„ვისაც აქვს: საჭმელ-სასმელი, სამზ-
ზავრო ხარჯი ან „ბეთუღლაჰში“ (ქაბას
მოსანახულებლად) გამვ ზავრების საშუ-
ალება და ჰაჯობას არ შეასრულებს,
არავითარი მიზეზი არ არსებობს, რომ ის
აღამიანი იუდეველად ან ქრისტიანად არ
მოკედეს!“ (თირმიზი, ჰაჯი, 3.)*

შუამავლის ეს სიტყვები იმაზე მეტ-
ყველებს, რომ ისინი, ვისაც ჰაჯობის
შესრულებისთვის ყველა პირობა აქვთ და
ამ ღვთისმსახურებას უგულებელყოფენ,
საში-ნელ დანაკარგს განიცდიან.
ამიტომაც, შესაძლებლობების მქონე
მორწმუნეების ჰაჯობაზე წაუსვლელიობა,
დიდი წინდაუხედაობაა!..

ეკონომიკურად შეძლებული მუსლი-
მანებისთვის, სიცოცხლეში ერთხელ
ჰაჯობაზე წასვლა ფარდია. მრავალჯერ
ჰაჯობის შესრულება კი - მუსთაჰაბი. ე. ი.
ძალიან დიდი მადლი.

მუჰამმედ შუამავალი ასე ბრძანებს:

*„ჰაჯობისა და უმრავს ერთმანეთის მი-
ყოლებით შესრულება სიცოცხლესა და
სარჩოს (ბარაქიანს გავიხდით) მოვიმა-
ტებთ. სიღარიბესა და ცოდვას ისე ჩამო-*

გაშორებთ, როგორც საბერველი წმინდს რკინას ჟანგისგან.“ (აჰმად, III, 446-447)

წმინდა ჰადისში კი ნათქვამია:

„უზენაესი ალლაჰი ბრძანებს: როცა მე ჩემს მონა-მსახურს (ადამიანს) ჯან-მრთელობასა და კეთილდღეობას ვუბოძებ, ხოლო ის მე ყოველ ოთხ წელიწადში ერთხელ არ მეახლება (ე.ი. ჰაჯობასა ან უმრას არ შეასრულებს), ის ადამიანი მართლა წყალობას მოკლებულია.“ (ჰაისა-მი, III, 206)

როგორც ვხედავთ, აუცილებელ ღვთის-მსახურებებს - ნამაზსა და მარხვას გააჩნია ნაფილე (არასავალდებულო). ის ჰაჯობასაც აქვს. უმეცართა კრიტიკა, ნაფილე ჰაჯობის შესახებ, არასწორი და ქუფრის (ისლამის უარყოფა) ტოლფასია.

მათი ეს დაუფიქრებელი და უსაფუძ-ველო მსჯელობა, შორსაა ჭეშმარიტი რწ-მენისა და ღვთისმსახურებისაგან.

ნაფილე (დამატებითი, არასავალდე-ბულო) ღვთისმსახურებანი, **„ბედნიერების საუკუნედ“** წოდებულ წმინდა მუჰამმედ შუამავლის (სეღლეელლაჰუ ალეიჰი ვე სეღლეემ) პერიოდიდან მოყოლებული უდიდესი სწრაფვით სრულდებოდა და

დღესაც გრძელდება. მაგალითისთვის საკმარისი იქნება, გავისხენოთ ისლამის ერთ-ერთი სულიერი წინამძღვარი, წმინდა **იმამი აზამი**, რომელმაც 55-ჯერ შეასრულა ჰაჯობა. მიუხედავად იმისა, რომ **იმამი აზამ აბუ ჰანიფას** უამრავი მოსწავლე ჰყავდა და სხვადასხვა საქმით იყო დაკავებული, მან მთელი თავისი ცხოვრების დაახლოებით ერთი მესამედი ჰაჯობის მოგზაურობაში გაატარა. წარმოვიდგინოთ, იმ დროინდელ პირობებში აქლემით ბაღდადიდან წმინდა მექასა და მედინაში მოსავლელ-მოსანახულელებად ჩასვლა რა სიძნელეებთან იყო დაკავშირებული და რა დონის სულიერ სიმტკიცეს მოითხოვდა. სწორედაც ალლაჰთან დაახლოებული ადამიანები, იმ წმინდა ადგილების სულიერი კლიმატის წყურვილით გამსჭვალული, როგორც კი მომენტს მოიხელთებდნენ, ჰაჯობაზე მიდიოდნენ და ალლაჰის შუამავლის (სელელელაჰუ ალეიჰი ვე სელლემ) მონახულებას უდიდეს მონაპოვრად თვლიდნენ. იცოდნენ, რომ სხვაგან ასეთი სულიერი საზრდოს მიღება შეუძლებელი იყო.

ვინაიდან, ნაფილე ღვთისმსახურებების შესრულება გულებს ალლაჰთან დაახლოების გზას უხსნის, სულიერად აღამაღლებს. ასეთი მორწმუნეების გონება, გრძნობები,

ფიქრები და მეტყველებანი ყოველთვის ღვთიური შუქის ანარეკლია.

ღმერთზე მინდობა და მორჩილება

ჰაჯობა, თავისი პროგრამული შემაღ-გენლობით, ადამიანს გულთაღი მგრძნო-ბელობისაკენ მიმართავს. მართლაც, ქააბა წმინდა იბრაჰიმ შუამავლისა და მისი ოჯახის ალლაჰისადმი მინდობისა და მორჩილების მოსაგონარი ადგილია. ჰაჯობასთან დაკავშირებული ლოცვები და ხსენებები წმინდა იბრაჰიმისა და წმინდა ისმაილის რწმენისადმი სიმტკიცეს გგვრის. ამ თვალსაზრისით, ჰაჯობა, თავისი სიწმინ-დით, მადლიანობითა და ბარაქიანობით, ქვეყნიერების დასასრულამდე, მუდმივად განმეორებადი სასიკეთო საქმეა.

ალლაჰზე მინდობა – მისი ძლევა-მოსილების აღიარება და უზენაეს მფარვე-ლად მიჩნევაა.

ალლაჰმა მუსა (მოსე) შუამავალს თავ-ისი კვერთხის შესახებ უბრძანა: „დააგდე იგი ხელიდან“. ვინაიდან კვერთხი, ალლა-ჰისადმი მის მინდობას ჩრდილით ჰბურავ-და.

წმინდა აიათში ასეა ნაბრძანები:

„...დაე, მორწმუნენი (მხოლოდ) ალლაჰს

მიენდონ.“ (სურა თევებე, აიათი 51; სურა იბრაჰიმი, აიათი 11)

„...და მიენდეთ ალლაჰს, თუ (თქვენ) მორწმუნენი ხართ.“ (სურა მაიდა, აიათი 23)

„...ვინც ალლაჰს მიენდობა, ეს საკმარისია მისთვის!..“ (სურა ტალაჟ, აიათი 3)

წმინდა ჰადისში კი ნათქვამია:

„თუ თქვენ შეძლებთ, რომ ჭეშმარიტად მიენდოთ ალლაჰს, ისე გებოძებათ სარჩო, როგორც იკვებება ჩიტი, რომელიც დილით (გასვლისას) მშვიერია, საღამოს კი მადლარი (ბრუნდება)!“ (თირმიზი, ზუჰდი, 33)

ალლაჰზე მინდობა, წინდახედულობას, თადარიგსა და მცდელობაზე ხელის ადებას არ გულისხმობს, არამედ, პირიქით, მისი პირობა წინდახედულობა და მცდელობაა.

უხენაესი ალლაჰი ბრძანებს:

„...შეთანხმდი მათთან (მორწმუნეებთან) საქმეზე და როდესაც განიზრახავ, მიენდე ალლაჰს...“. (სურა ალი იმრანი, აიათი 159.)

ამქვეყნადაც და იმქვეყნადაც მორწმუნეთა დამხმარე ალლაჰია. ვინც მას მიენდობა, „**ალლაჰი საკმარისია მისთვის**“. პიროვნული და საზოგადოებრივი ინტერესების გაანალიზებისას ჩანს, რომ

ნამდვილი სიმშვიდე და ბედნიერება მხოლოდ ალლაჰისადმი ლტოლვაში, მისგან დახმარების თხოვნასა და მასზე მინდობაშია.

მორჩილება, سَلَمٌ (სელიმე) ზმნისგან არის ნაწარმოები და ნიშნავს: მორჩილებას, თავდატეხილ უბედურებებზე შეგუებით სამშვიდობოზე გასვლას.

იბრაჰიმ შუამავლის გულში ალლაჰის გარდა სხვა ვერაფერი პოულობდა ადგილს. ამიტომ უწოდა ალლაჰმა მას „ჰალილი“, ე. ი. უერთგულესი მეგობარი.

ანგელოზებმა როცა ჰკითხეს:

„ღმერთო ჩვენო! როგორ შეიძლება იყოს იბრაჰიმი შენთვის „ჰალილი“ (მეგობარი), მაშინ როდესაც ის ცოცხალია, ჰყავს შვილები და აქვს ქონება!?“

უზენაესმა ალლაჰმა, ანგელოზებს, სამ სხვადასხვა შემთხვევის დროს წმინდა იბრაჰიმ შუამავლის უსიტყვო მორჩილება აჩვენა. ეს გამოცდები და მათი შედეგები მაგალითია კაცობრიობისთვის ქვეყნიერების დასასრულამდე.

წმინდა იბრაჰიმ შუამავალი კოცონზე უნდა დაეწვათ. ცეცხლში გადაგდების წინ, ანგელოზები ეახლნენ მას დასახ-

მარებლად, მაგრამ ის ღმერთს მიენდო და უარი განუცხადა:

„თქვენი დახმარება არ მჭირდება!.. ვინ მისცა ცეცხლს წვის ძალა? რა კარგი დამხმარეა ალლაჰი!“

ამგვარი მორჩილების საპასუხოდ ალლაჰმა ცეცხლს უბრძანა:

„ცეცხლო! იბრაჰიმისთვის იქმენი ცივი (გრილი) და მშვიდობიანი!“ (სურა ენბია, აიათი 69)

რაც შეეხება მის ქონებას, მაშინ როდესაც ჯებრაილ ანგელოზმა მასთან სამჯერ ალლაჰი ახსენა, იბრაჰიმ შუამავლისთვის სიმდიდრემ ფასი დაკარგა და ანგელოზს უთხრა:

„წაიღე ეს ყველაფერი!“

წმინდა იბრაჰიმ შუამავალს კიდევ ერთი უდიდესი გამოცდა ჩაუტარდა მაშინ, როცა ღმერთმა უბრძანა საკუთარი შვილი ყურბანად შეეწირა. მან, ალლაჰის ბრძანების უკიდურესი მორჩილებით, ეს გამოცდაც პირნათლად ჩააბარა.

ნამდვილი თაყვანისცემა ალლაჰზე მინდობაა. უზენაესი ალლაჰი კრძალავს ადამიანის (მისი მონა-მსახური) თაყვანისცემას გარდა მისდამი.

აღლაჰზე მინდობა, სიყვარულზე დამყარებული რწმენით ძლიერდება. მტკიცე რწმენის წყალობით, იბრაჰიმ შუამავლის უდიდეს ღმერთთან მეგობრობას ხელი ვერ შეუშალა ვერც სიკვდილის შიშმა, ვერც შვილმა და ქონებამ. ჰაჯობის ღვთისმსახურება კი ღმერთისადმი მისი მინდობისა და მორჩილების უბრწყინვალეს სიმბოლოდ იქცა, რომელიც ქვეყნიერების დასასრულამდე გაგრძელდება.

ვინაიდან იბრაჰიმ შუამავლის ენა მუდამ გულში ნადებს დაღადებდა:

„...მორჩილი ვიქმენ სამყაროთა ღმერთისადმი!“ (სურა “ზაყარა“ აიათი 131.)

ჰაჯობა, რომელიც იქცა იბრაჰიმ და ისმაილ შუამავლების აღლაჰისადმი მინდობისა და მორჩილების სიმბოლოდ, არის ჭეშმარიტი სულიერი ცოდნის ატმოსფეროში შესვლა და სიყვარულით აღსავსე ღვთისმსახურების გამოხატულება.

სწორედ, ჰაჯობის ღვთისმსახურება გვიჩვენებს, რომ ცოდვებისგან განწმენდა შესაძლებელია მხოლოდ აღლაჰის წინაშე გულწრფელი მონანიებითა და სასოებით.

ამასთანავე, ჰაჯობისა და უმრას შესასრულებლად ვინც დააპირებს გამგზა-

ვრებას, აუცილებელია, მინდობისა და მორჩილების არსი სწორად გაიგოს და სამგზავროდ თადარიგი ისე დაიჭიროს. ვინაიდან, ზოგი იემენელების უსაგზლოდ ჰაჯობაზე გამგზავრებამ, ისინი შიმშილობისა და მათხოვრობის დონემდე მიიყვანა. ასე ამბობდნენ:

– ჩვენ ალლაჰს მივენდეთ.

ალლაჰმა კი ეს წმინდა აიათი გარდმოავლინა:

„...საგზალი იქონიეთ. მაგრამ საუკეთესო საგზალი, უეჭველად, ღვთისმოშიშობაა...“
(სურა „ბაყარა“ აიათი 197.)

ამ აიათიდანაც ირკვევა, რომ წმინდა მიწაზე გამგზავრებისას საჭიროა ფიზიკური საგზალი და უფრო მნიშვნელოვანია სულიერი საზრდოც. ეს კი ღვთისმოშიშებით არის შესაძლებელი, ვინაიდან ალლაჰისმიერი ზნეობის ერთ-ერთი ყველაზე ბუნებრივი შედეგი მთლიანად ღვთისმოშიშობით შემოსვაა.

ჰაჯობისა და უმრას სულიერი მხარე

იმისათვის, რომ შევასრულოთ ჰაჯობა და უმრა ისე, როგორც მიღებული და მოწოდებულია უზენაესი ალლაჰის მიერ,

საჭიროა დავიცვათ შემდეგი პირობები:

1. ჰაჯობისა და უმრასთვის გულწრფელად მიზნის დასახვა:

უზენაესი ალლაჰის კმაყოფილებისა და მოწყალებისათვის, ჰაჯობისა და უმრას შესასრულებლად მიზნის გულწრფელად დასახვისას აუცილებელია, ჩვენს სულიერებაში, ჩვენი ბიოლოგიური სამყაროს დაოკებისთვის პირობა დავდოთ და ადამიანური ვნებები დავიხშოთ. იმ წმინდა მიწაზე ყოველგვარი პიროვნული ამბიციის და ვივიწყოთ. ჰაჯობასა და უმრაზე ასეთი სულიერი სამზადისით წამსვლელი, ღვთიურ წყალობასა და ბარაქას მიიღებს და ღვთიურ საიდუმლოსა და სიბრძნის სასახლეს ეწვევა. ამ ამადლების შემდეგ ისინი ასე უნდა მოიქცნენ:

2. იძრამით შესამოსად მატერიალური და ფსიქოლოგიური დატვირთვისგან უნდა გაეთავისუფლდეთ.

უზენაესი ალლაჰის კმაყოფილებისათვის, ჰაჯობისა და უმრას ღვთისმსახურების შესასრულებლად დადებული გულითადი პირობის - გულწრფელობისა და ერთგულების გამოსავლინებლად საჭიროა არა მხოლოდ იძრამით შესამოსად ტანსაცმლის გახდა, არამედ განრიდება სიმდიდ-

რის, სახელმოსვეჭისა და თანამდებობის სწრაფვაზე. ვინაიდან ალლაჰი ბრძანებს:

„გადარჩა ის, ვინც სული განიწმინდა.“

(სურა შემსი, აიათი 9)

სულიერების ამ წმინდა ატმოსფეროში ყოფნისას, გული სრულად ალლაჰს უნდა მიანდო. აუცილებელი შემთხვევის გარდა, ბაზრებში სიარულისგან თავი უნდა შეიკავო. ვინაიდან, ამგვარი გართობა გულს სიზარმაცესა და უნიათობას მისცემს. რის შედეგადაც წმინდა ადგილების სულიერების ატმოსფეროსგან სარგებლის მიღება გაუძნელდება.

ჰაჯობის შემდეგ მექაში დარჩენის შესახებ როცა ალლაჰის შუამავალს (სელლელლაჰუ ალეიჰი ვე სელლემ) ჰკითხეს, მან ასე უპასუხა:

„სხვა ადგილიდან მოსულთათვის მექა დასარჩენი ადგილი არ არის. ჰაჯობის ღვთისმსახურების შესრულების შემდეგ იქ დარჩენის დრო (მხოლოდ) სამი დღეა.“
(აჰმად, IV, 339)

წმინდა ომარიც ურჩევდა ჰაჯობისა და უმრას ღვთისმსახურებათა შემსრულებლებს, რომ თავიანთი მოვალეობის მოხდის შემდეგ, მაღალი გრძნობების შენარჩუნების

მიზნით, მაშინვე სამშობლოში დაბრუნებულ იყვნენ.

ჰაჯობისა და უმრას შესრულებისას ღმერთისკენ ღტოლვა ნიშნავს, ჭეშმარიტების გაგებას აიათისა: **„...ჩვენ მასთან მის აორტაზე (მთავარ არტერიასზე) ახლოს ვართ“** (სურა ქაფი, აიათი 16) ან **„...აღლაჰი აღწევს (ხოლმე) კაცსა და მის გულს შორის...“** (სურა ენფალი, აიათი 24)

ამ აიათის შესაბამისად, უნდა გავიგოთ, რომ ღმერთისთვის ყველაფერი აშკარა და ნათელია. ე. ი. ამქვეყნიურ და წარმავალ გრძნობათაგან თავი უნდა დავიძვრინოთ და ყველაფერი უნდა ვიღონოთ, რათა გულით მას დაუუახლოვდეთ, რადგანაც ჰაჯობისა და უმრას მიზანია:

3. სულიერი და ფიზიკური განწმენდა

წმინდა მუჰამმედ შუამავალი (სეღლეღლაჰუ ალეიჰი ვე სეღლეემ) ჰაჯობისა და უმრას შედეგის ახსნისას, ერთი მხრივ მიზანს, ასე გვიხასიათებს:

„ჰაჯობა და უმრა ერთდროულად შეასრულეთ, რამეთუ ისინი ცოდვისგან ისე წმენდენ ადამიანს, როგორც საბერველი – რკინას ჟანვისგან.“ (ნესაი, მენასიქი, 6; იბნი მაჯჯე, მენასიქი, 3)

სწორედ ასეთი ღვთისმსახურებაა უმრა, რომელიც ხელს უწყობს სულიერ განვმენდას, რწმენის განახლებასა და სრულყოფას, რაზედაც წმინდა ჰადისში ასეა მითითებული: „ჰაჯობა და უმრა ერთდროულად შეასრულეთ.“

უმრას ვადა, შესრულების რაოდენობა და დრო შეუზღუდავია, მხოლოდ ის სავალდებულო ჰაჯობის განსაზღვრულ დღეებს არ უნდა დაემთხვას. უმრას, მისი მადლიანობის გამო, „პატარა ჰაჯობასაც“ უწოდებენ. აუცილებელია, კარგად გვესმოდეს ამ ღვთისმსახურების არსი. მის ღირსებას წმინდა შუამავლის ის სიტყვებიც ცხადყოფს, რომელსაც იგი უმრაზე წასასვლელად მისულ, წმინდა ომარს ეუბნება:

„ძამიკო! ჩვენც ნუ დაგვივიწყებ და ვედრებისას ღმერთს ჩვენთვისაც ევედრე!“
(თირმიზი, დეავათი, 109/3562)

წმინდა ომარი, წმინდა შუამავლის ამგვარი დამოკიდებულებით გამოწვეულ საკუთარ ბედნიერებას ასე გამოხატავს:

„ამ სიტყვების სანაცვლოდ, წმინდა შუამავალს მთელი სამყარო რომ ებოძა ჩემთვის, უფრო მეტად მაინც ვერ გამახარებდა.“
(აბუ დავუდი, ვითირი, 23/1498)

ეს მაგალითი, სხვა ღირსებებთან ერთად, იმ გარემოებაზეც მეტყველებს, რომ ვედრება უმრას დროს უფრო მისაღებია ღმერთისთვის, ვიდრე სხვა დროს. ე. ი. ამ დროს გულით შესრულებული ვედრების ჯილდო გაცილებით დიდია.

ჰაჯობის გარდა, განსაკუთრებით რამაზნის თვეში შესრულებული უმრა, სულიერი განწმენდისა და ამადლების საუკეთესო საშუალებაა. წმინდა შუამავალი გვიხსნის, რომ რამაზანში შესრულებული უმრა, მასთან ერთად შესრულებული ჰაჯობის ტოლფასია. (იხ. ბუჰარი, უმრა, 4; მუსლიმი, ჰაჯი, 221)

რადგანაც ამ ღვთისმსახურებათა მიზანი სულიერი განწმენდა და დიდი სარგებელის მიღებაა, ის სხვა საკითხი, რომელიც, რაღა თქმა უნდა, ჰიჯაზისკენ მიმავალ მგზავრთა ყურადღებასა და გულდასმას მოითხოვს, შემდეგია:

4. ჰარამსა და საეჭვოზე თავის არიდება, ქააბაში მოკრძალებით მისვლა და ყოველი მსვლელობის უნაკლოდ შესრულება:

უპირველეს ყოვლისა, ყველა სახის ღვთისმსახურებასა და სიკეთეს საფუძვლად ჰაღალი მონაგები უნდა ედოს, ვინაიდან ყველა ღვთისმსახურება აღლაჰისთვის

მაშინაა მისაღები, თუკი მამოძრავებელი
ჰალალი საკვებია. ამ საკითხთან
დაკავშირებით მნიშვნელოვანია შემდეგი
ჰადისი, რომელიც უმრა - ჰაჯობისთვის
ჰალალი ფულის მნიშვნელობას უსვამს
ხაზს:

*„ვინც ქაბას ჰარამი ფულით ეწვევა,
აღლაჰის მორჩილი ვერ იქნება. ასეთი
ადამიანი ჰაჯობაზე წასვლას რომ
გადაწყვეტს, იჰრამს მოირგებს და გზას
გაუდგება, სიტყვებზე: „ლებბეიქ აღლაჰუმმე
ლებბეიქ“ – ზეციდან მას მაუწყებელი ხმა
ჩამოსძახებს:*

*შენ არც „ლებბეიქ“ გერგება და არც
– „სადეიქ“! ვინაიდან შენი მონაგებიც
ჰარამია, საკვებიც, სამე ზავრო საშუალებაც.
ყოველგვარი მადლის გარეშე ცოდვილად
დაბრუნებულიყავი! სწუხდე, რათა
უსიამოვნება გელოდება!*

*მაგრამ, თუკი ადამიანი, ჰაჯობაზე
წასასვლელად ჰალალი ფულით გზას
გაუდგება, როცა წარმოთქვამს: „ლებბეიქ
აღლაჰუმმე ლებბეიქ“, ზეციდან მას
მაუწყებელი ხმა ჩამოსძახებს:*

*„ლებბეიქითა“ და „სადეიქით“ იხარე
შენ! ვინაიდან შენი ტრანსპორტიც ჰალა-
ლია, სამოსიცა და საკვებიც. ახლა უცოდ-*

*ველი, დიდი მადლით დაბრუნებულიყავი!
ვიხაროდეს, რათა სიამოვნება გელოდება!“*
(ჰეისემი, III, 209-210)

როგორც წმინდა ჰადისიდან ჩანს, ის ადამიანი, ვინც ჰაჯობაზე ჰარამი ფულით მიდის და „*ღებბეიჯ*“ ამბობს, მისი სიტყვა მხოლოდ სიტყვად რჩება და ვერანაირ სარგებელს ვერ ნახავს.

ამრიგად, ჰაჯობის უპირველესი პირობა ისაა, რომ ფული, რომელსაც ჰაჯობაზე წასასვლელად გამოვიყენებთ, ჰალალი შრომით უნდა იყოს ნაშოვნი. მომდევნო პირობა კი უმწიკვლო და სპეტაკი გულია... გული ღმერთის სიახლოვესა და სიყვარულს იმდენად უნდა იყოს შენატრული, რომ „*ღებბეიჯ*“, – „*მიბრძანე, ღმერთო! მზად ვარ შენი ბრძანების შესასრულებლად!*“ – წარმოთქმულმა სიტყვამ გული ამ გრძნობებით ააჩქეფოს. სწორედ ასეთი, გულიდან ამონადვენთი სიტყვა – „*ღებბეიჯ*“, დაახლოებს ადამიანს ღმერთთან. მშრალი და ყოველგვარ გრძნობას მოკლებული სიტყვები ვერავითარ სიკეთეს ვერ მოგვიტანს.

გარდა აღნიშნული საკითხების გათვალისწინებისა, არის სხვა ცოდვები, რომლებსაც განსაკუთრებით უნდა მოვერი-

დოთ. უზენაესი ალლაჰი ასე ბრძანებს:

„ჰაჯობა განსაზღვრულ თვეებშია. ვინც (იმ თვეებში) გადაწყვეტს ჰაჯობას და (რითაც) ვალდებული გახდება, (მისთვის) დაუშვებელია შეუღლება (სქესობრივი კავშირი), ცოდვის ჩადენა და ჩხუბი. რასაც კეთილს იქმთ, ალლაჰმა უწყის. საგზალი იქონიეთ, მაგრამ საუკეთესო საგზალი, უჭკველად, დეთისმოშიშობაა. გონიერნო! გეშინოდეთ ჩემი,“ (სურა ბაყარა, აიათი 197)

როგორც აიათიდან ჩანს, ჰაჯობისას ავხორცობას, ვნებიანობას, კამათსა და წყენინებას განსაკუთრებით უნდა მოვერიდოთ. ვინაიდან, იმ ხალხმრავლობას, რომელიც ჰაჯობის დროსაა, ყოველთვის ახლავს ურთიერთწყენინების საფრთხე. „ტავაფის“ (ქააბას შვიდჯერ შემოვლა) დროს, ჰაჯებს დიდი თავაზიანობა და მოთმინება მართებთ უკუსვლები ან ხალხის შეწუხება არ შეიძლება.

გარდა ამისა, მკაცრი წესრიგის დაცვა და სერიოზულობაა საჭირო ხალხმრავალ ქააბას ირგვლივ და სასტუმროების შესასვლელებში. ასეთ ადგილებში მამაკაცებისა და ქალების ერთმანეთში არევას უნდა ვერიდოთ. გვახსოვდეს, რომ იქ უბრალო ბალახის მოგლეჯაც კი აკრძალულია. ჩვენმა

ადამიანურმა ქცევებმა, როგორც ღვთისმოსიშობის გამოხატულებამ, ღმერთთან უნდა დაგვაახლოოს. უხეშობა და მოურიდებლობა, სიყვარულმა, სიბრალულმა, შემწყნარებლობამ, თავაზიანობამ და ზრდილობამ უნდა შეცვალოს. ნუ დაგვავიწყდება, რომ იქ ჩადენილი დანაშაულისა და ცოდვის სასჯელი ისევე დიდია, როგორც სიკეთისა და მადლის. (ხ. მ. ჯელაღედინ ელ ქასიმი, ზუბდეთულ-იჰია, სტანბული 1969 გვ. 94)

განსაკუთრებით იმ ხალხისთვისაა საყურადღებო და გასათვალისწინებელი, ვინც წმინდა მუჰამედ შუამავლის (სეღლეღლაჰუ ალეიჰი ვე სეღლეემ) ყურადღების ცენტრში ხვდებოდა. მან ერთხელ წმინდა ომარს უთხრა:

„ომარ! შენ ღონიერი კაცი ხარ. „ჰაჯერ აღ-ასვადთან“ მისვლისას ხალხს ნუ შეავიწროებ და ხუსტებს ნუ დაჩაგრავ! ნურც შენ შეწუხდები და ნურც სხვას შეაწუხებ. თუ თავისუფალი იქნება იქაურობა, იმ შემთხვევაში შეეხე ხელით და აკოცე, თუ არა – შორიდან ანიშნე ხელის მოსმა და კოცნა. „ქელიძეი თეგჰიდი“ (ერთღმერთიანობის სიტყვა) წარმოთქვი, აღლაჰი ადიდე და გაიარე!“ (ჰეისემი, III, 241; აჰმედი, I, 28)

წმინდა ომარის მიერ ქააბაზე ნათქვამი

სიტყვები, სწორედ ამ სულიერი მდგომარეობის გამოხატულება უნდა იყოს:

„შენ რაოდენ დიადი, სახელოვანი და წმინდა ხარ (ქააბავ)! მაგრამ ჭეშმარიტი მორწმუნის ღირსება და ფასი ღვთის წინაშე შენზე უფრო მაღალია.“ (თირმიზი, ბირი, 85)

ადამიანის უფლებების შელახვისა და წყენინებისგან თავის შეკავებასთან ერთად, ამ წმინდა ადგილებში შინაგანი და გარეგანი ზნეობის ნორმების დაცვასაც უნდა მიექცეს დიდი ყურადღება. ჰაჯობისა და უმრას მიზანიც ხომ ამ წმინდა ადგილებისადმი პატივისცემა, იქ არსებული წმინდა ადგილების ძვირფასი ხსოვნით, სულიერი საზრდოს მოპოვება და გულის გაკეთილშობილებაა. წმინდა აიათიც ასე ბრძანებს:

„...ვინც პატივისცემით მოეკიდება რჯულის ნიშნებს (აღლაჰის კანონებს) უეჭველად, ეს მათ გულთა ღვთისმოსიშობისგანაა.“ (სურა ჰაჯი, აიათი 32)

ამ აიათის მიხედვით, აღლაჰის ნიშნის გარკვეული ფუნქციის მატარებელია ისეთი რელიგიური სიწმინდეები, როგორცაა ნამაზი, მეჩეთი, ყურანი, ეზანი და ისეთი წმინდა ადგილები, როგორცაა ქააბა, სა-

ფა-მერვა და სხვა. ჰაჯობასა და უმრაზე ამ ადგილებს პატივი უნდა მივაგოთ.

უნდა მოვერიდოთ ქააბას მიმართულებით ფეხების გაშლას ან წამოწოლას, უაზრო და უადგილო საუბარს, განსაკუთრებით კი ყურანის მიმართ უსიამოვნო და უხამს საქციელს.

მეორე მხრივ, უნდა ვუთანაგრძნოთ და დახმარების ხელი გავუწოდოთ იმ მუსლიმან კმებს, რომლებიც ამ წმინდა ადგილებში შეუძლოდ გახდნენ, შეაგვიანდათ, შესაძლებლობები ამოეწურათ, ან ახლობლები დაკარგეს, ერთი სიტყვით, მძიმე მდგომარეობაში ჩავარდნენ. ეს ისეთი სიბრალულის, შემწყნარებლობის, თანაგრძნობისა და ჰუმანიზმის გამოხატულებაა, რომელიც აუცილებლად უნდა ახასიათებდეს მორწმუნეთა გულებს. ასევე უნდა გვახსოვდეს, რომ ეს ის ადგილებია, სადაც გულები ალაჰის წინაშე მაღლდებიან. ამდენად, კი არ უნდა ვაწყენინოთ ვინმეს, პირიქით, შეძლებისდაგვარად სხვისი გულის მოგებას უნდა შევეცადოთ.

მევლანა ჯელალედდინ რუმი შემდეგი მონათხრობის კვალობაზე გვიხსნის თუ როგორი სუფთა უნდა ვეზიაროთ ღვთისმსახურებას, განსაკუთრებით კი ჰაჯობას:

„პაჯობისთვის მექაში მიმავალი მადლმოსილი ბაიაზიდ ბესტამი, ყოველ ქალაქში, სადაც გაიარდა, ალლაჰის მსახურებს ეძებდა:

– ამ ქალაქში ვინაა ისეთი, ვინც რწმენით შორსმჭვრეტელი და გულით ფხიზელია?

მას სწამდა, სადაც მივიდოდა, პირველ რიგში ღმერთთან დაახლოებული პიროვნებები უნდა მოეძებნა და ეპოვნა. ვინაიდან უზენაესი ალლაჰი ბრძანებს **„...თუ (თვითონ) არ იცით, ღვთისმოსავთ ჰკითხეთ!..“** (სურა ენბია, აიათი 7)

წმინდა მუსა (მოსე) შუამავალსაც იდუმალი მეცნიერების მცოდნე ჰიზირის ნახვა ებრძანა.

ერთხელ ბისტამმა დაინახა ერთ-ერთი მაღალი და ფერმიხდილი სწავლული, რომელსაც წმინდანობის კვალი აღენიშნებოდა. მას თვალები ცხოვრებით დაბრმავებოდა, მაგრამ გული, როგორც მზე, ისე აფრქვევდა შუქს.

ბაიაზიდი მას წინ დაუჯდა. სწავლულმა ჰკითხა:

– საით გავიწევია ადამიანო, სად მივაქვს ეს სულის დროებითი სამოსელი (ე.ი. სხ-

ეული)?

ბაიაზიდმა უპასუხა

– ჰაჯობაზე წასვლა გადაეწყვიტე, თან ორასი ღირებში მაქვს.

სწავლულმა უთხრა მას:

– ადამიანო! ამქვეყნიური სიმდიდრის ერთი ნაწილი უქონელთ, მარჩენაღდაკარგულებსა და დავრდომილებს დაურიგე! მათი გულები მოიგე და მათი ვედრება დაიმსახურე. ამით დიდსულოვნება აგიმადლდება, უკვდავებას მოიპოვებ! თავდაპირველად ჰაჯობაზე უნდა გაემგზავროს შენი სული, რამეთუ ქააბა იმ წყალობის ადგილია, რომელიც ადამიანს რწმენის მწვერვალამდე აამაღლებს და ალლაჰთან დაახლოებს. ის სამლოცველოა, რომლის მოვლა ისლამის აუცილებელ პირობათაგან ერთ-ერთია, მაგრამ ადამიანის გული საიდუმლოებათა ხაზინაა.

ქააბა აზერის შვილის - იბრაჰიმის, მიერ აგებული სასახლეა. გული კი – ის ადგილი, სადაც უზენაესი ალლაჰის სიდიდე და ძლევამოსილება ვლინდება.

თუკი გამჭრიახობა და წინდახედულება გყოფნის, ჯერ საკუთარი გუ-

ლის ქაბას გაუკეთე „ტავაფი“! რადგან ქაბა მარტო ქვის ნაგებობა კი არ არის, არამედ მისი ძირითადი არსი გულია. (ე. ი. მისი მეშვეობით გულის ღმერთთან დაახლოება).

ღმერთმა თვალით ხილულ ქაბაზე ტავაფი იმისთვის გიბრძანა, რომ საკუთარი გულის ქაბა განწმინდო და გაასუფთაო სიბილწისგან.

ნუ დაივიწყებ, რომ ჰაჯობა სავალდებულო ღვთისმსახურებაა, მაგრამ ისიც გახსოვდეს, თუკი ერთ გულსაც, როგორც ადამიანის ღმერთთან დაახლოების საშუალებას, ტკივილს მიაყენებ, ქაბაში ფეხით მისვლის მაღლით, ამ ცოდვას ვერ გამოიხედი!

ბაიაზიდმა ეს სიტყვები კარგად გაათვითცნობიერა. ამ საუბრით მისი გული წყალობით აივსო და გულდამშვიდებით განავრძო ვ ზა მექასკენ.“

ასეთი შესანიშნავი მაგალითების მოტანით ულოცავდა ვ ზას მევლანა ჯელალედინ რუმი იმ წმინდა მიწებზე წამსვლელებს.

1. **ტავაფი:** შვიდჯერადი გარს შემოვლა, რომელიც სრულდება ქაბას ირგვლივ. ამ კონკრეტულ წინადადებაში გულის გასუფთავება, ყოველი მხრიდან შემოვლა და კონტროლი.

„როცა ჰაჯობის დრო მოვა, იქ წმინდა ქაბას მოვლისა და მასზე ტავაფის მიზნით წადი! თუკი ასე მოიქცევი, იხილავ მექას ჭეშმარიტებას!“

წმინდა მეველანას ამ მონათხრობის ჰაჯო-თან დაკავშირება იმითაა გამოწვეული, რომ ჰაჯობა ერთ-ერთი ყველაზე საყურადღებო ღვთისმსახურებაა. ამიტომ ჰაჯობაზე წასასვლელად საჭიროა განსაკუთრებული სულიერი და მატერიალური მომზადება.

ამ ფასეულობების გაუთვალისწინებლად შესრულებული ჰაჯობა და უმრა მოსალოდნელ შედეგსა და სარგებელს არ მოიტანს. რადგან თეთრი **იჰრამით** (თეთრი ტანისამოსი, რომლითაც ჰაჯები წმინდა ტერიტორიაზე იმოსებიან) შემოსვა ანგელოზების სილამაზეზე მიბაძვის მცდელობაა. ამიტომ, როცა იჰრამი გვაცვია, ნადირობას, მცენარეთა განადგურებასა და თვით ბეწვის მოწყვეტასაც კი უნდა ვერიდოთ.

ჰაჯობაზე მნიშვნელოვანია აგრეთვე დროის მომგებიანად გამოყენება. ამიტომ, მაქსიმალურად უნდა მოვერიდოთ უქმი საქმეებითა და ფუჭი სიტყვებით დროის ფლანგვას. უნდა ვიცოდეთ, რომ ჩვენი ქცევა ჩვენივე გულების სიწმინდის

გამომხატველია.

მორწმუნეებს ერთიმეორის დამცირებისა და შერცხვენის გრძნობა არ უნდა ჰქონდეთ. ვინაიდან იქ, არავინ იცის, ვინ ვინ არის. გულების სიწმინდის ხარისხი ადამიანებისთვის უცნობია, ის მხოლოდ და მხოლოდ ღმერთმა უწყის.

რაოდენ სიღრმისეული აზრის მატარებელია ჰალიდი ბაღდადის თავგადასავალი, რომელიც შეემთხვა მანამაღე ვიდრე დაადგებოდა სუფიზმის გზას!

ჰალიდი ბაღდადი ჰაჯობაზე მიემგზავრებოდა. როცა მედინაში ჩავიდა, შეხვდა იემენელ კაცს რომელსაც სახე უბრწყინავდა. სულიერი ხიბლით დატყვევებულმა მას სთხოვა დარიგება როგორც უმეცარმა ბრძენს. კაცმა უპასუხა:

„მექაში ჩასული ქაბაში უსიამოვნებას თუ წააწყდები, მაშინვე ცუდს ნუ იფიქრებ და გულში მცდარ გადაწყვეტილებას ნუ მიიღებ! გული და თვალი მოარიდე ისეთი რამეების ინტერესს, რაც შენ არ გეხება და შეეცადე, ყოველი წუთი სულიერ განწმენდას მოახმარო!“

ერთი შეხედვით, ეს სიტყვები თითქოს ერთგვარი, მუქარანარევი დარიგება იყო.

სინამდვილეში კი ეს ის ფარული ნიშანი, აღმოჩნდა, რომელმაც ჰალიდი ბაღდადი ნამდვილ ღვთისმოსავ ადამიანად აქცია.

მაგრამ, მექაში სულიერი კლიმატით გაბრუებულ ჰალიდი ბაღდადს ეს დარიგება დაავიწყდა. ერთხელ პარასკევ დღეს, მისი ყურადღება ერთმა უხასიათო და უცნაური შესახედაობის ადამიანმა მიიქცია, რომელსაც ქააბასთვის ზურგი შეექცია და მას მისჩერებოდა.

„ამ უმეცარს შეხედე, ურცხვად ქააბასთვის რომ შეუქცევია ზურგი! აშკარაა, ამ წმინდა ადგილის ფასი არ იცის!“ – გაიფიქრა თავისთვის.

„ეი, ჰალიდ! ნუთუ არ იცი, რომ მორწმუნის პატივისცემა ქააბას პატივისცემაზე უფრო ძვირფასია? რადგან გული ღმერთის საცქერი ადგილია. კეთილი გული იგივე ქააბაა. მედინელი იმ ღვთისმოშიში ადამიანის რჩევა გულში შეინახე!“ – უთხრა ჰალიდი ბაღდადს მის წინ მდგომმა ღვთისმოსავმა ადამიანმა.

ამ სიტყვებმა ჰალიდი ბაღდადი საგონებელში ჩააგდო. ხედებოდა, რომ მის წინ უბრალო და საცოდავი კი არა, წმინდანი იდგა. მაშინვე შემოეხვია და პატიება სთხოვა:

„გთხოვ მაპატიო და შენს მოწაფედ ამიყვანო!“.

„შენი აღზრდა ჩემი საქმე არ არის. შენ ინდოეთში, ქალაქ დეკლიში (ჯიპანაბადში), აბდულლაჰ ფირი დეკლიში აღზრდა გჭირდება. ღმერთი გფარავდეს!...“
– უთხრა და გაუჩინარდა.

ამ რჩევა-დარიგებასთან ერთად მინდა გავიხსენო მამაჩემის – მუსა ეფენდის რჩევაც:

„პაჯობაზე წამსვლელებს შემდეგი რჩევა მინდა მივცე: იქ თავმდაბალნი იყავით. არც ერთი წამი უსარგებლოდ არ დატოვოთ. გული სულიერებას ისე მიუძღვენით, რომ თავისუფალი დრო ვერ იპოვოთ.“

პაჯობაზე მიმავალი ადამიანის სულიერებაში თავისთავად წარმოიქმნება განწმენდის მისწრაფება. დიდი სასიკეთო და საქველმოქმედო საქმის შემოქმედები, არიან ისინი, ვინც პაჯობაზე ხშირად წადიან. პაჯობით აღვზნებული სული ადამიანში ხელვაშლილობის, სიბრალულისა და შემწყნარებლობის სულისკვეთებას ამადლებს. ასეთ ადამიანებს გული და ხელი ეხსნებათ, აღლაჰისათვის, რის შედეგად დიდი სიხარულითა და სიყვარულით აკეთებენ საქველმოქმედო საქმეებს.“ (აღ-

ლაპ დოსტუნუნ დუნიასინდან, სტანბული, 1999, გვ. 112)

„ვერ მისწვდებით სიკეთეს, ვიდრე არ იმწყალობებთ იმათგან, რაც გიყვართ (და გექვირფასებათ), ხოლო, რასაც რაიმესგან იმწყალობებთ, უეჭველად, ალლაჰმა უწყის ის.“ (სურა ალი ამრანი, აიათი 92) – ბრძანებს აიათში ალლაჰი.

5. საკუთარი ნება-სურვილის ალლაჰის სამსხვერპლოზე მიტანა

ჰაჯობაზე ყურბნის შეწირვის ძირითადი მიზანი არის გახსენება ღვთისმოსიშობის, რომლის გმირები წმინდა იბრაჰი და ისმაილ შუამავლები არიან; მათი ღვთიური სიბრძნის განჭვრეტა და ალლაჰისადმი ღირსეულ მსახურებაში გულთა სიფხიზლის შენარჩუნება. მოკლედ, იქ იმ ღვთისმოსავ ადამიანივით უნდა ვიყოთ, რომელიც სულიერად საკუთარ სხეულს განერიდა, საკუთარი თავი ალლაჰს მიუძღვნა და მასში ღვთიური სიყვარულის ცეცხლი აგიზგიზდა. ალლაჰი ბრძანებს:

„ალლაჰთან (ყურბნის) არც ხორცი მივა და არც სისხლი. (მასთან) მხოლოდ თქვენი ღვთისმოსიშობა მიაღწევს.“ (სურა ჰაჯი, აიათი 37)

წმინდა იბრაჰიმ შუამავალმა საკუთარი

შეილი გაწირა, წმინდა ისმაილ შუამავალ-
მა საკუთარი სიცოცხლე მიიტანა წმინდა
საქმის სამსხვერპლოზე. ჩვენ რამდენად
ვწირავთ საკუთარ ვნებებსა და ფუფუნე-
ბას ალლაჰის გზაზე? რამდენად ვიმსახ-
ურებთ აიათში ნაბრძანებს: **„მორწმუნენი,
რომლებმაც სიცოცხლისა და ქონების
სანაცვლოდ სამოთხე იყიდეს“**. (სურა თე-
გე, აიათი 111)

ამ მსხვერპლის გასაღებად, სიცოცხ-
ლეში, ერთი ვალდებულება გვაკისრია:

6. ვნებათა დაოკება და ეშმაკის გან- დევნა

ეშმაკის განდევნა, როგორც ეს ადრე
აღვნიშნეთ, ძირითადად ჩვენში ჩასახლე-
ბული ეშმაკის გაძევებაა. ეს იმ მომენ-
ტის გახსენებაა, როცა წმინდა იბრაჰიმ-
მა, ისმაილმა და ჰაჯერმა, ეშმაკს ქვები
დაუშინეს და განდევნეს ყოველთვის უნდა
ვაკონტროლებდეთ და ვამოწმებდეთ, თუ
რამდენად ვებრძვით და ვიშორებთ ჩვენში
არსებულ შფოთს, ეჭვსა და შეცდომებს.
რამდენად ვბაძავთ ღვთისმოშიშობის იმ
ძლიერ გრძნობას, რომელსაც წმინდა შუა-
მავლები – იბრაჰიმი, ისმაილი და წმინდა
ჰაჯერი ეშმაკის ჩაქოლვისას განიცდიდ-
ნენ. ან მათი საშუალებით შეგვიძლია გა-

ვიდრმაოთ საკუთარი გრძნობა?

სასურველი მდგომარეობა, რომელსაც ადამიანი ჰაჯობისა და უმრას ყოველ ეტაპზე უნდა ინარჩუნებდეს, ესაა:

7. მუდამ ღმერთის ხსენება და მასზე ვედრება

უზენაესი ალლაჰი ბრძანებს:

„...არაფატიდან წამოსვლისას „მეშდარი ჰარამთან“ (მუზდელიფეში) ალლაჰი ახსენეთ. და ახსენეთ იგი ისე, როგორც გაჩვენათ (სწორი გზა) თქვენ. უეჭველად, მანამდე თქვენ შემცდართაგანი იყავით.“ (სურა ბაყარა, აიათი 198.)

„როცა ადასრულებთ ჰაჯობის წესებს, ახსენეთ ალლაჰი ისე, ან უფრო მხურვალე ხსენებით, როგორც (ისლამამდელ ბნელ ხანაში) ახსენებდით ხოლმე თქვენს მამებს (წინაპრებს). ადამიანთაგან, ვინც ამბობს: ღმერთო ჩვენო! გვიბოძე მხოლოდ ამქვეყნადო, მისთვის არ არის წილი საიქილოში.“ (სურა ბაყარა, აიათი 200)

ჰაჯობისა და უმრას დროს „ღებბეიქ“ თქმაც განუწყვეტლივ ხსენებისა და ვედრების ტოლფასია.

წმინდა შუამავალი ბრძანებს:

„არ არსებობს ისეთი მუსლიმანი, რომ-

ლის „ღებბეიქს...“, მის მარჯვნივ და მარცხნივ ქვა, ხე ან მიწა მასთან ერთად არ აყვებს. ეს სწრაფვა – (მარჯვენა და მარცხენა მხარეები აჩვენა) – დედამიწის უკანასკნელ წერტილამდე გრძელდება.“
(თირმიზი, ჰაჯი, 14/828)

იმისათვის, რათა გულში მტკიცედ დამკვიდრდეს ხსენება და ვედრება, აუცილებელია, „ღებბეიქის“ ხმამაღლა კითხვა, სხვა იმ ღვთისმსახურებებისაგან განსხვავებით, რომლებიც უმეტესწილად სრულდება წყნარად და ხმადაბლა. ამრიგად, მონა-მსახური ხსენებასა და ვედრებაში რთავს საკუთარ გულს და გარშემო მყოფთ უმატებს ხალისს.

ამასთან დაკავშირებით, წმინდა მუჰამმედ შუამავალი (სელლეღლაჰუ ალეიჰი ვე სელლეემ) ბრძანებს:

„ჯებრაილი ჩემთან მოვიდა და მიბრძანა, ჩემს თანამიმდევარებსა და იქ მყოფთ „ღებბეიქის“ თქმისას ხმა აემადლებინათ.“
(აბუ დავუდი, მენასიჰი, 26/1814).

წმინდა შუამავალი იმასთან დაკავშირებითაც გვაძლევს რჩევებს, თუ ამ წმინდა ადგილებში რის შესახებ შეიძლება საუბარი, რათა შენარჩუნებული იქნას ალლაჰის სახელის ხსენებისა და მასზე ვე-

დრების სისტემატურობა:

„ქააბაზე ტავაფი (შემოვლა) ნამაზის მსავსია, ოღონდ ლაპარაკი არ შეიძლება. მაგრამ ვინც ქააბას შემოვლისას ილაპარაკებს, მხოლოდ სასიკეთო საქმეების შესახებ უნდა ისაუბროს.“ (თირმიზი, ჰაჯი, 112)

ყოველი ნორმა, რომელზეც აქამდე ვსაუბრობდით, შემდეგ მიზანს ემსახურება:

8. ღვთაებრივი შეწყალებით, აღმატებითა და დაჯილდოებით გულის დატკობა

აღლაჰის შუამავალი ბრძანებს:

„უმრა მომდევნო უმრამდე ჩადენილი ცოდვების გამოსასყიდია. დალოცვილი ჰაჯობის საფასური – სხვა არაფერია, გარდა სამოთხისა.“ (ბუჰარი, უმრა, 1)

ყველა იმ ადამიანის წადილი, ვისაც ქააბას მოვლის პატივი ერგო წილად, სახლში ცოდვების გარეშე დაბრუნება და ღვთის წყალობის დამსახურება უნდა იყოს.

აღლაჰის შუამავალი ბრძანებს:

„ის ადამიანი, რომელიც ქააბაში ჰაჯობის მიზნით შევა და ამ ღვთისმსახურებას სრულფასოვნად შეასრულებს, სახლში ახალშობილის მსგავსად უცოდველი დაბ-

რუნდება.“ (მუსლიმი, ჰაჯი, 438)

როგორც წმინდა ჰადისებშია ნაბრძანები, სრულფასოვანი ჰაჯობით ადამიანს ეპატიება ყველა ცოდვა, გარდა „ადამიანთა მიმართ არსებული პასუხისმგებლობებისა.“ მპატიებელი და შემწყალებელი ღმერთია. ადამიანთა მიმართ არსებული პასუხისმგებლობების საქმეში დაშვებული შეცდომებისთვის პასუხი ადამიანს განკითხვის დღეს მოეთხოვება.

ამრიგად, სწორად უნდა იქნას გაგებული ჰაჯობისას ზოგადი პატიების მნიშვნელობა. დაბეჯითებით არ ვიცით, მოიცავს თუ არა პატიების ეს ფორმა გამოტოვებულ ნამაზებს, მარხვასა და გადაუხდელ ზექათს. მორწმუნე, ვიდრე ცოცხალია, უნდა ეცადოს შეასრულოს თავისი მოვალეობა, რადგან ადამიანს შეუსრულებლობის ან დაგვიანებისათვის პასუხი მოეთხოვება.

სრულყოფილად შესრულებული ჰაჯობის წყალობით, შესაძლებელია, ღმერთმა, გამოტოვებული ნამაზის, მარხვისა და ზექათის დაგვიანების ცოდვა შეგვინდოს, მაგრამ, ამ ვალდებულებათა სრულიად შეუსრულებლობის ცოდვას ვერსად გავექცევით. ამიტომაც გამოტოვებული ნამაზი და მარხვა აუცილებლად უნდა

ანაზღაურდეს. ზექათის გადახდაც იწარმოს იმ დროს არსებული საწყაურის შესაბამისად, ინფლაციის გათვალისწინებით. დაგვიანებით ანაზღაურებისთვისაც ღმერთს პატიება უნდა ვთხოვოთ.

სწორედ ამ მიზეზითაა განპირობებული, რომ ჰაჯობაზე წამსვლელებს დაუყოვნებლივ გაცდენილი ნამაზებისა და მარხვის ანაზღაურება, გადაუხდელი ზექათის გადახდა, ვალების გასტუმრება და გუჟნატკენების შერიგება მართებთ.

მათ, ვისაც არ დასცალდათ და გაცდენილი ღვთისმსახურების ვალი ვერ გადაიხადეს, იმედია, ცოდვებს ღმერთი აპატიებს. მაგრამ, როგორც ეს ზემოთ აღვნიშნეთ, უნდა ვეცადოთ შეძლებისდაგვარად, დროულად ავანაზღაუროთ გაცდენილი ნამაზები, მარხვა და გადაუხდელი ზექათი. ცოდვების პატიების იმედით, ღმერთისა და ადამიანის წინაშე ჩვენი მოვალეობანი არ უნდა დავივიწყოთ. პირიქით, ამ საკითხს ყოველთვის სათუთად და მთელი პასუხისმგებლობით უნდა მოვეკიდოთ. ხოლო რასაც ზომიერად და სრულყოფილად ვერ შევასრულებთ, ამისთვის ღმერთს პატიება უნდა ვთხოვოთ.

ჰაჯობის სრულფასოვნება, შემდგომი

ცხოვრების ღვთიური სურვილით გაგრძელებაა. მორწმუნე, ჰაჯობით ცოდვების შენდობამ არ უნდა მოადუნოს. მან არ უნდა დაივიწყოს, რომ წუთისოფელი გამოსაცდელი ქვეყანაა, ვინაიდან ერთ წმინდა ჰადისში იმ კატეგორიის ადამიანებზეა საუბარი, რომლებიც საბოლოოდ, ჯოჯოხეთში მოხვდებიან, მაშინ როცა სამოთხემდე სულ რაღაც ერთი ნაბიჯიღა ეკლებათ. (იხ. ბუჰარი, ქადერი, 1)

კაცობრიობის ისტორია სავსეა რწმენის ნიადაგზე ფეხის დასხლტომის მსგავსი მაგალითებით.

ამიტომაც მორწმუნე ადამიანი შიშისა და იმედის ურთიერთჩანაცვლებით უნდა ცოცხლობდეს.

სრულფასოვნად შესრულებული ჰაჯობა, ღვთიური შეწყალების გარდა, ისეთი სულიერი ზნეობისა და მორალის შემძენია, როგორც არის პასუხისმგებლობა, შემწყნარებლობა, სისუფთავე, ძმობა, ღვთისმოშიშობა, სიფრთხილე და ყურადღებიანობა.

მორწმუნე ადამიანისთვის ჰაჯობის ერთ-ერთი უმთავრესი მიზანი ალლაჰის კმაყოფილების მოპოვებაა. ამის შემდეგ კი – იქ შეკრებილ მსოფლიოს მუსლიმანთა შორის, ძმობის, სიყვარულისა და ერთ-

გულების დანერგვა.

მართლაც, ჰაჯობა შენდობილ და შეწყალებულ მუსლიმანთა ღრმა რწმენით გამოწვეული ემოციებით გაჯერებულ ისეთ ძვირფას და შესანიშნავ გარემოში სრულდება, სადაც ალლაჰის უსაზღვრო წყალობა გარდმოველინება. იქ მრავალი ქვეყნიდან სხვადასხვა ენის, ეროვნების, კულტურისა და ტრადიციების ადამიანები, ქაბას ირგვლივ ძმობის საუკეთესო მაგალითს წარმოაჩენენ. იქაური სულიერი მდგომარეობა და სულისკვეთება ამ ქვეყნიურ ყველა განსხვავებასა თუ დაბრკოლებას ჩრდილავს და მუსლიმანებს ერთ ცოცხალ გულად აერთიანებს. სულიერი კავშირი და ერთ გულად შეკვრა კი სარწმუნოებრივი ძმობის ჩამოყალიბების საუკეთესო საშუალებაა.

აქედან გამომდინარე, ჰაჯობა ისლამის მხოლოდ ერთ-ერთი ბურჯი კი არა, არამედ ამ წმინდა სარწმუნოების ზნეობრივი, სოციალური და პოლიტიკური სფეროების გაძლიერების ერთ-ერთი საუკეთესო საშუალებაა. ის ჩვენს წინაშე წარმოჩნდება, როგორც მორწმუნე ადამიანთა ზოგადსაკაცობრიო ღირებულებებით გაჯერებული ცხოვრების წმინდა ტაძარი.

მედიანას მონახულება

მედიანა წმინდა მუჰამმედ შუამავლის (სელელლაჰუ ალეიჰი ვე სელლემ) მოღვაწეობის ერთ-ერთი უმნიშვნელოვანესი ქალაქია, რომლის მონახულებაც ევალებათ ჰაჯებს, ჰაჯობის დასაწყისში ან დასასრულს. ის ისეთი წმინდა ადგილია, რომლის ხილვაც გულს ალლაჰის სიყვარულით მოქარგავს. ამიტომ, როცა ძვირფასი მუჰამმედ შუამავლის (სელელლაჰუ ალეიჰი ვე სელლემ) წმინდა ხსოვნითა და ადამიანისათვის სულისჩამდგმელი სულიერებით გაუღენთილ ამ ძვირფას მიწას დავაბიჯებთ ფეხს, მისი უსპეტაკესი სულიერების მისაბაძად „**რაეზა-ი მუტაჰჰარაც**“ უნდა მოვინახულოთ, რადგან ამ წმინდა ადგილის გულში სამყაროს ყველაზე ძვირფასი არსება წევს. მისი გატაცების ემოციამ განსაკუთრებული ზნეობისა და ღვთისმსახურებისაკენ უნდა გვიბიძგოს.

ალლაჰის შუამავალი ბრძანებს:

„...მედინას პარამად (წმინდა ადგილი, სადაც ცოდვის ჩაღვნი კატეგორიულად იკრძალება) ვაცხადებ, მსგავსად წმინდა იბრაჰიმ შუამავლისა, რომელმაც მექა პარამად გამოაცხადა და მისთვის ილოცა (აღლაჰს შეევედრა)...“ (ბუჰარი, ფეხაილულ მედინა, 6; მუსლიმი, ჰაჯი, 462.)

წმინდა შუამავალი უნდა გვიყვარდეს უფრო მეტად, ვიდრე ქონება, შვილები და საერთოდ ყველაფერი. მხოლოდ ის გახდა ღირსი ისეთი სიყვარულისა, რომელიც ღმერთმა გადმოგვცა მიმართვით: „ჰაბიბი“ (ჩემო საყვარელო).

უხენაესი აღლაჰი ბრძანებს:

„უთხარი, რომ თუ თქვენთვის საკუთარი მამები, ვაჟები, ძმები, მეუღლეები, საკუთარი ტომი, მოგროვებული ქონება, სავაჭრო საქმიანობა, რომლის შეფერხებისა და ინფლაციის გაფიქრებაც კი გაშინებთ, თქვენი მოსაწონი სახლები, აღლაჰის შუამავალზე და მის გზით ბრძოლაზე უფრო საყვარელია (ძვირფასია), ელოდეთ, სანამ აღლაჰის ბრძანება მოვა. აღლაჰი, მის მორჩილებას განდგომილ ერს ჭეშმარიტ გზაზე არ დააყენებს.“ (სურა თეჰე, 24)

აქედან გამომდინარე, ისლამის ერთ-ერთი სწავლული – ყადი იაზი ამ აიათზე დაყრდნობით ასეთ დასკვნას აკეთებს:

აღლაპი მორწმუნეებს მის სიყვარულთან ერთად მისი შუამავლის სიყვარულსაც უბრძანებს.

სიყვარული აისახება ყველაფერზე, რასაც თუ რაიმე კავშირი აქვს მასთან. მაგალითად, მიზეზი, რომელიც უჭუდის მთას დანარჩენი უამრავი მთისგან გამოარჩევს და განსაკუთრებულ სახელს სძენს, წმინდა შუამავლის ამ მთის მიმართ განსაკუთრებული დამოკიდებულება და სიყვარულია. ამიტომაც, როცა მედინაში ჩავალთ, უჭუდის მთასაც უნდა მოვეფეროთ. თვით წმინდა შუამავალი ბრძანებს: **„უჭუდს ვუყვარვართ ჩვენ და ჩვენც გვიყვარს ის.“** (ბუჰარი, ჯიჰადი, 71)

მედინა, რომელსაც ჰიჯრეთამდე „იესრიბი“ ერქვა და ერთი უბრალო ქალაქი იყო მუსლიმანთათვის, მისი სახელი და ღირსება წმინდა შუამავლის დამოკიდებულებამ განადიდა. მართლაც, მისი ყოველი ხსენება წმინდა შუამავალს გვახსენებს.

მსგავსად ამისა, აღლაპის სიყვარული წმინდა შუამავლის სიყვარულსა და მისდამი მორჩილებას საჭიროებს. ამასთან დაკავშირებით, აღლაპი ბრძანებს:

„უთხარი (მუჰამმედ): თუ აღლაპი გიყვართ, მაშინ მომყევით მე, რომ აღლაპმა შეგიყვაროს თქვენ...“ (სურა ალი იმრანი, აიათი 31)

ამრიგად, ალლაჰის შუამავლის სიყვარული და მისი მორჩილებისათვის გამოვლენილი ძალისხმევა, მორწმუნეს, ალლაჰის საყვარელ მონა-მსახურის პატივს მოუტანს. თანამიმდევრებსაც წმინდა შუამავალთან უფრო მეტად დასაახლოებლად, ფარვანას მსგავსად, მისი სულიერი სამყაროს ირგვლივ ტრიალი ყველაზე ღირსეულ საქმედ მიაჩნდათ. ამ მცდელობით ეზიარნენ ისინი ალლაჰის წყალობას.

აქედან გამომდინარე, არავინ და არაფერი არ უნდა გვიყვარდეს წმინდა მუჰამედ შუამავალზე მეტად; თუმცა ეს არ ნიშნავს გულგრილობას რაიმეს მიმართ. წმინდა მუჰამედ შუამავალი (სელლელლაჰუ ალეიჰი ვე სელლემ) იმიტომ უნდა გვიყვარდეს, რომ იგი თავისი სიცოცხლის მანძილზე, თავის შვილებსა და ოჯახზე მეტად, დიდ ყურადღებას უთმობდა თავის მიმდევრებს და უფრო წინა პლანზე აყენებდა მათ, ვიდრე თავის ოჯახს. მისგან ხშირად ისმოდა: **„უმმეთიი, უმმეთიი... (ჩემი მიმდევრები...)“**

მუჰამედ შუამავალი (სელლელლაჰუ ალეიჰი ვე სელლემ) თავის თანამიმდევრებს ეუბნებოდა:

„ყურადღება თუ მივიქცევიათ, რომ ჩემი

სიცოცხლე არის საბაბი უსაფრთხოებისა. სიკვდილის შემდეგაც, სურში (ბუკში) პირველ ჩაბერვამდე, სასაფლაოდან ასე ვიძახებ: „უმმეთიი, უმმეთიი... (ჩემი მიმდევრები...), ღმერთო ჩემო!“ (ალი ელ მუთთაკი, კენზულ უმმაღ, ტ. 14. გვ. 414)

ის მართლა ისე გარდაიცვალა, რომ სიკვდილის ბოლო წუთებშიც ამბობდა: „უმმეთიი, უმმეთიი (ჩემი მიმდევრები)...“

ბოლო ამოსუნთქვისას თავის თანამიმდევრებს უთხრა: „*მე თქვენ პავზი ქვესერის (წყარო) სათავესთან დაგელოდები.*“ ამით კიდევ ერთხელ დაგვიდასტურა ჩვენდამი სიყვარული და ჩვენთვის ზრუნვა.

უდიდესი ალლაჰი ყურანში ბრძანებს: **„თქვენში ისევ თქვენთვის შერჩეულია შუამავალი; მისთვის სამწუხაროა ის, რომ განსაცდელში სცვივდებით, მას თქვენი ბედნიერება სურს. (იგი) მორწმუნეთა მიმართ მოწყალე და შემწყნარებელია.“** (სურა თეგბე, აიათი 128)

წმინდა მუჰამმედ შუამავალი (სელ-ლელლაჰუ ალეიჰი ვე სელლემ) წუხდა თუკი გაიგებდა, რომ მორწმუნეს რაიმე უბედურება შეემთხვეოდა ან ვინმეს მიერ იჩაგრებოდა. სიამოვნებდა თავისი მიმდევრების ბედნიერება და სიხარული. ევედრებოდა და ეხვეწებოდა უდიდეს ალლაჰს, რომ

ჩვენ ბედნიერები ვყოფილიყავით. მას არასდროს ავიწყდებოდა თავისი ხალხი, თვით მაშინაც კი, როდესაც მიღრაჯი (ცად ასვლა) ხორციელდებოდა.

მაშინ, როცა მექა ჩაძირული იყო უკიდურესი განუკითხაობის ჭაობში, ალლაჰმა ამ ქალაქს ზეციური უბედურება იმიტომ არ დაატეხა, რომ იქ ცხოვრობდა სამყაროთა უძვირფასესი ადამიანი – წმინდა მუჰამმედ შუამავალი (სეღლეღლაჰუ ალეიჰი ვე სეღლეემ).

უზენაესი ალლაჰი ბრძანებს:

„(ეი, მუჰამმედ!) შენ თუ მათ შორის იქნები, ალლაჰი მათ არ აწამებს“. (სურა ენფალი, აიათი 33)

როცა წმინდა მუჰამმედ შუამავალი (სეღლეღლაჰუ ალეიჰი ვე სეღლეემ) მექადან მედინაში გადავიდა (ჰიჯრა), მდგომარეობა შეიცვალა, მექას მოევლინა ზეციური სასჯელი. დიდმა მოუსავლიანობამ და უნაყოფობამ მოიცვა მთელი ქალაქი. ბევრი შიმშილით დაიხოცა.

ეს მოვლენა კიდევ ერთხელ ადასტურებს, რომ, ვინც გულით თანაუგრძნობს ალლაჰის შუამავალს, ის ალლაჰის სასჯელს გადაურჩება.

იქ, სადაც ალლაჰის შუამავალი იქნებოდა, ყველა, თვით ურწმუნოებიც კი, მისი წყალობით, მშვიდად და უსაფრთხოდ გრძნობდნენ თავს. რადგან ეს ასე იყო, განა შეიძლება ჯოჯოხეთის ცეცხლში დაიწვას ის, ვისაც წმინდა შუამავალი უყვარს და მის კვალს მიჰყვება? მაგრამ ვის გულშიც მისი სიყვარული არ დაისადგურებს და არ მიჰყვება ჭეშმარიტების გზას, ის იმქვეყნიურ წვალეებასა და ტანჯვას ვერ გაექცევა.

ჭეშმარიტების გზაზე მთელი თავისი ცხოვრება ჩვენთვის მზრუნავის, შუამავალთა შორის უძვირფასესი - წმინდა მუჰამედ შუამავლის - (სელლელლაჰუ ალეიჰი ვე სელლეემ) სიყვარულზე სიყვარულითვე პასუხი, ჩვენი გულების უმთავრესი მოვალეობა უნდა იყოს.

საკმარისი არ არის მხოლოდ ვთქვათ, მე ის გულით მიყვარს, ჩვენივე მოქმედებებით უნდა ვამტკიცებდეთ ამ სიყვარულს და ვასრულებდეთ ყველა იმ მოწოდებას, რასაც თვითონვე ასრულებდა.

შუამავალთა შორის გამორჩეულის, – წმინდა მუჰამედ შუამავლის (სელლელლაჰუ ალეიჰი ვე სელლეემ) უსაზღვრო ღირსებებისა და უდიდესი ღვაწლის შესახებ, იმამი მალიქი ამბობს: „ის ადგილი, სადაც „წმინდა შუქის“ სასაფლაო მდებ-

ბარეობს, ქააბაზეც უფრო წმინდაა, იმიტომ, რომ აღლაჰმა მთელი სამყარო მისი სიყვარულით გააჩინა და მას მიუძღვნა.“ წმინდა მუჰამმედ შუამავალი (სეღლეულაჰუ ალეიჰი ვე სეღლემ) ბრძანებს:

„ის, ვინც ჩემი სიკვდილის შემდეგ მონახულებს ჩემს საფლავს, ჩეთველება ისე, თითქოს მომინახულა სიცოცხლეში.“
(დერექუთნი, სუნენი, II, 278)

ამ მონახულების დროს ვაღდებული ვართ, დავიცვათ შესაბამისი წესი, რომელიც ყველა მორწმუნემ უნდა იცოდეს.

ერთ დღეს, როცა იმამი მალიქი მიჰრაბზე ქადაგებდა, მეჩეთში, იმ პერიოდის ხალიფა, აბუ ჯაფფერ მანსური შევიდა. ხალიფამ იმამ მალიქს ზოგი რამ ჰკითხა. მათ შორის დიალოგი გაიმართა. საუბარში გართულმა აბუ ჯაფფერმა, თავისდა უნებურად ხმას აუწია. მაშინ იმამი მალიქმა შეახსენა:

„დიდო მბრძანებლო! აქ ხმას დაუკელი! იცოდე, რომ აღლაჰს შენზე უფრო ღირსეული ადამიანები ჰყავს შერჩეული...“

ხალიფამ იმამს ჰკითხა:

„პატივცემულო იმამო! შევედრებისას ყიბლასკენ ვიქციო პირი თუ შუამავლის საფლავისკენ?“

იმამი მაღიქმა უპასუხა:

„სახე მისგან რატომ უნდა იბრუნო?! ის შენი, შენი წინაპრის წმინდა ადამისა და ალლაჰის შუამავალია. უფრო მეტიც, შენ წმინდა მუჰამმედ შუამავალს დაუახლოვდი და მისი შეფაათი (ქომაგობა) ისურვე, რომ ალლაჰმა იმქვეყნად მისი შეფაათი გარგუნოს...“ (ნახეთ ყალი იაზი, შიფაი შერიფ, ბეირუთი, 1404, ტ. II, გვ. 596)

თუმცა ბევრი გულგრილობას იჩენს და ჰაჯობის პერიოდში წმინდა რავზას შესაფერისად არ აფასებს. მათი აზრით საკმარისია, *„მიესალმო და გაიარო, შემდეგ ყიბლისკენ მიბრუნდე“* თუმცა იმას არ ითვალისწინებენ, რომ წმინდა მუჰამმედ შუამავალი ცოცხალია, როგორც შეჰიდი. თუკი შეჰიდები ალლაჰის წინაშე უკვდავნი არიან, მაშინ სამყაროთა ბატონის – წმინდა შუამავლის სიცოცხლეს უეჭველია.

აბიდე ეს-სელმანი, შუამავლის თანამიმდევართა მოდგმის ერთ-ერთი წამყვანი მეცნიერი იყო. წმინდა შუამავლის გარდაცვალებამდე ორი წლით ადრე მიიღო ისლამი, თუმცა ვერ მოახერხა, პირადად ენახა წმინდა მუჰამმედ შუამავალი. მიუხედავად ამისა, შთამბეჭდავია მისი სიტყვები.

„ჩემთვის წმინდა შუამავლის ერთი

ღერი თმა ამ ქვეყნაზე უფრო ძვირფასია.“
(აჰმედ, III, 256)

ისლამის ცნობილმა მეცნიერმა ზეჰებიმ, როცა აბიდეს ეს სიტყვები წაიკითხა, თქვა:

„აბიდეს ეს შეფასება, შუამავლისადმი უაღრესად ღრმა სიყვარულს გამოხატავს. დიდი მეცნიერი წმინდა შუამავლის გარდაცვალებიდან ორმოცდაათი წლის შემდეგ თუ ასე ამბობდა, მისი იმქვეყნად წაბრძანებიდან შვიდასი წლის შემდეგ, მისი ერთი ღერი თმა, ფეხსაცმლის თასმა, ან იმ ჯამის ნამტვრევი, რომლითაც ის წყალს ლევდა, რომ ვიპოვოთ, ნეტავი ჩვენ რის თქმას შევძლებთ?

თუკი ვინმე მდიდარი, შუამავლის სიყვარულით, თავის ქონებას ალლაჰის გზაზე ხარჯავს, მფლანგველობა როდია, უფრო მეტიც, ეს ალლაჰის კმაყოფილებისა და მისი შუამავლის შეფაათის მოპოვებაა.

ნუ დავიშურებთ ფულისა და ქონების დახარჯვას იმისათვის, რომ წმინდა შუამავლის ხელით ნაგებ **მესჯიდი ნებევს** (შუამავლის მეჩეთი) ვეზიაროთ და იმ წმინდა ქალაქში **ჰუჯრეი სადეთს** (შუამავლის საფლავი) მივესალმოთ.

– უჰუდის მთას, კარგად გახედე და შენც შეიყვარე! იმიტომ რომ, ალლაჰის შუამავალს ის მთა ძალიან უყვარდა. მის კალთებზე გაისეირნე, მისი მშვენიერებით დატკბი და ისიამოვნე. შეიყვარე ყველაფერი ის, რაც ალლაჰის შუამავალს უყვარდა, მხოლოდ იმიტომ, რათა, შენც ჭეშმარიტების მიმდევარი და მორწმუნე იყო.

ძვირფასო მორწმუნენო! როგორც ავღნიშნეთ ჰაჯი და უმრა ის მნიშვნელოვანი ღვთისმსახურებებია, რომლებიც მოითხოვს როგორც სულიერ, ასევე ფიზიკურ გარჯას. ჰაჯობისა და უმრას სრულყოფილი შესრულებით ცოდვებისგან გასუფთავებასა და ალლაჰის კმაყოფილებას დავიმსახურებთ, თუკი წმინდა გულითა და ჰალალი მონაგებით დავიწყებთ.

წმინდა შიბლი გვარიგებს:

„ჰაჯობაზე წახვლას თუ გადაწყვეტ, ისე, რომ არ მოინანიებ ცოდვებს, არ დაადგები ჭეშმარიტების გზას, შენი მცდელობა უშედეგო იქნება.“

როცა ტანისამოსს იპრამით იცვლი, თუ სამოსთან ერთად არ განუდექ ყველა ცოდვის შემცველ ქმედებას, მაშინ იპრამს არავითარი მნიშვნელობა არა აქვს.

როცა ჰაჯობისთვის დაიბან, გან-
წმენდილი ვერ იქნები თუკი გულისა და
სულის ჭუჭყისგან არ გასუფთავდები.

პარემში მისვლა არ ჩაგეთვლება, თუკი
შესვლისას არ დაივიწყებ იმ სიტყვების
ხმარებას, რომლებიც ფასს უკარგავს შენს
ღირსებას.

არაფრად ჩაგეთვლება ყურბნის დაკე-
ლა, თუ ვერ დათმობ მატერიალური ფა-
სეულობებისადმი სულიერ ღტოლვას და
ვნებებზე აყოლას.

როცა ეშმაკს ქვას ესვრი, ის სინამდ-
ვილედ არ ჩაგეთვლება, თუკი ვერ ქოლავ
უმეცრებას და სიბრძნით ვერ იმარჯვებ
მასზე.

ქაბას მონახულების შემდეგ შენში ღე-
თიურმა ძღვენმა იმატა, შენი გული აივსო
სიამოვნებითა და თავისუფლებით? ჰადის-
ში ნაბრძანებია:

„ჰაჯობასა და უმრაზე წამსვლელები,
აღლაჰის სტუმრები არიან. სტუმარზე
გამასპინძლება მასპინძლის მოვალეობაა.
იქ აღლაჰის წყალობას თუ ვერ იგრძნობ,
ეს სტუმრობა არ ჩაგეთვლება.“ (იხ. იბნი არ-
აბი, ელ ფუტუჰჰატულ მექქიე, განმარტ. ოსმან იაჰია,
კაირო, 1986, X, 133-138)

თხელ გვახსენებს აიათს ყურანიდან:

„ადასრულეთ ჰაჯობა და უმრა ალლა-ჰისათვის...“ (სურა ბაყარა აიათი 196)

ასეთი ძვირფასი საოცრების მქონე ჰაჯობისა და უმრას ღვთისმსახურებიდან როცა დავბრუნდებით, ვაღდეგებულ ვართ, ამ ღვთისმსახურების შესაფერისი, სამაგალითო მორწმუნეები ვიყოთ.

ფრიად მანუგეშებელია პაკისტანელი ისლამის სწავლულის – მუჰამმედ იყბალის სიტყვები:

„წმინდა მნათობი - ქალაქი მედინა - უკვე ნახეთ, მაშ რა სულიერი საჩუქრები გამოიყოფით? ის, რასაც თქვენ ამბობთ – მატერიალური საჩუქრები – ქუდებიც, თესპებიც, სალოცავებიც – ერთ დროს დაძველდება, გახუნდება და განადგურდება. შეუცვლელი, დაუძველებელი საჩუქრები ჩამოიტანეთ? წმინდა აბუ ბაქრის სიმტკიცე, ერთგულება და მორჩილება, წმინდა ომარის მართლმსაჯულება, წმინდა ოსმანის ხელგაშლილობა, წმინდა ალის ცოდნა და ჯიჰადი თან წამოიდეთ? თუ შეგიძლიათ ბედნიერების საუკუნეს დაუბრუნოთ და სიშვიდე მიანიჭოთ ისლამის ათასობით იმ მიმდევარს, რომლებიც ტანჯვა-წამებაში იმყოფება?“

ღმერთმა ყოველ ჩვენგანს მისცეს იმის საშუალება და შეძლება, რომ სრულყოფილად შეასრულოს ეს უმნიშვნელოვანესი ღვთისმსახურება, დატკბეს იმ წმინდა ადგილების ხილვით, სადაც ერთ დროს კაცობრიობის გადამრჩენი წმინდა მუჭამმედ (სელლეელაჰუ ალეიჰი ვე სელლეემ) შუამავალი ცხოვრობდა. ყველას ეღირსოს ამ უდიდესი ღვთისმსახურების, როგორც სულიერად, ასევე ფიზიკურად შესრულება. ღმერთმა ყველა მორწმუნის ღვთისმსახურება უნაკლოდ მიიღოს.

ამინ!

სარჩევნი

წინასიტყვაობა	5
აუცილებელი ჰაჯობა და უმრა	15
არაფატი	31
მუზდელიფე და ყურბანი	35
მინა და ეშმაკზე ქვების დაშენა	43
საფასა და მერვას შორის მიმოსვლა	47
წმინდა ქააბა	48
ვიღრე მოვიღოღუს შამი აღსასრულისა	53
ღმერთზე მინდობა და მოტჩილება	57
ჰაჯობისა და უმრას სულიერი მხარე	62
მეღინას მონახულება	93